

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

DE VERJARING MET BETREKKING TOT HET RECHT VAN OVERGANG

Kan een recht van overgang door de dertigjarige verjaring verkregen worden en, zo ja, onder welke voorwaarden? Dit is de vraag die wij, in deze studie, voornemens zijn te beantwoorden.

Het probleem is van het allergrootste belang omdat het gedurig opdaagt in de verhoudingen tussen eigenaars van aanpalende percelen grond, te lande voornamelijk, waar de uitwegen zo dikwijls vinnige geschillen doen oprijzen. Deze wijze van verkrijging — de prescriptie — wordt, in de landelijke gemeenten, maar al te gemakkelijk en willekeurig ingeroepen, tot staving van beweerde rechten van overgang.

Rechten ontstaan echter, door verjaring, — juristen kunnen alleen hierover oordelen — in zeer bepaalde gevallen en onder door de wet uitdrukkelijk voorziene voorwaarden.

Onderzoeken wij dus de regels der verjaring die meer bepaaldelijk betrekking hebben tot het recht van overgang.

I. Algemeen overzicht en rechtsprincipes

Verjaring kan een middel zijn tot verkrijging, zowel van een eigendoms- of een medeëigendomsrecht, als van een recht van erfdiensbaarheid. En uitwegen, in het bijzonder, kunnen gebruikt worden

ofwel, ten titel van eigendom of van medeëigendom : *jure domini* of *jure codominii*,

ofwel, ten titel van erfdiensbaarheid : *jure servitutis*.

Op het eerste zicht, zou men kunnen denken dat het recht van eigendom of het recht van medeëigendom enerzijds, en het recht van erfdiensbaarheid, anderzijds, nooit voor verwarring kunnen vatbaar zijn. Feitelijk, kan een recht van overgang allen schijn vertonen, nu eens van medeëigendom, dan van erfdiensbaarheid (die een splitsing is van het eigendomsrecht) en het onderscheid is, in bepaalde gevallen, soms moeilijk uit te maken.

Het belang ervan is niettemin zeer groot :

a) Erfdiensbaarheden gaan te niet door onbruik gedurende dertig jaar (verval door verjaring) (art. 706 B.W.); eigendom of medeëigendom, intengendeel, vergaat nooit door gemis aan gebruik of genot.

b) Eigendom en medeëigendom kunnen verkregen worden door de dertigjarige verjaring (*usucapio*) en zelfs, wat lichamelijke, roerende goederen aangaat,

terstond, door de werkelijke inbezitting. Na de inbezitting wordt de rechtspreuk toegepast : bezit geldt voor titel, wat lichamelijke, roerende goederen betreft. *Alle* erfdiensbaarheden, intengendeel, worden niet door de verkrijgende verjaring van dertig jaar verworven : alleen de zichtbare en tevens voortdurende erfdiensbaarheden kunnen door verjaring in het leven geroepen worden; voor de niet voortdurende, zichtbare of niet zichtbare, en voor de voortdurende niet zichtbare erfdiensbaarheden, wordt er altijd een titel vereist (art. 690 en 691 B. W.).

c) De aard en de omvang van beide rechten zijn ook verschillend. De eigenaar heeft het genot van de zaak en beschikt erover *op de meest volstreckte wijze*, onder voorbehoud nochtans de andere eigenaars niet te schaden noch iets te verrichten dat strijdig is met de wetten, de openbare orde of de goede zeden (art. 544 B.W.). Hetzelfde geldt voor de medeëigenaars die, samen en onder hetzelfde voorbehoud, op de meest volstreckte wijze over de gemene zaak kunnen beschikken.

Het recht van de eigenaar van het heersend erf, intengendeel, wordt wettelijk beperkt tot een wel bepaald genot, onder de voorwaarden door de wetgever omschreven (b.v. overgang alover een uitweg, onder vastgestelde voorwaarden). De wet heeft ook de tegenstrijdige belangen en rechten van de eigenaars van het lijdend en van het heersend erf willen overeenbrengen, door de beschikkingen vervat in art. 697 à 702 B.W.

Men beseft dat het van het allergrootste belang is te onderzoeken of een recht van overgang uitgeoefend wordt ten titel van medeëigendom of ten titel van erfdiensbaarheid. Hoe zal men dit onderscheid kunnen maken? De vestigende titel van het recht van overgang, zal de beste leidraad wezen. Bij gemis aan titel, zal er dikwijls betwisting ontstaan, om reden dat, in zekere gevallen, de dertigjarige verjaring kan ingeroepen worden, en niet in andere. Men zal inzonderheid zich op dit middel van verkrijging beroepen, in het fel betwist probleem der uitbatingswegen of gemeenschappelijke wegen, waarover wij breedvoerig zullen uitweiden.

Gemene uitbatingswegen zijn private wegen die door verscheidene, op elkaar volgende erven lopen en bestemd zijn tot hun bebouwing en uitbating, door de gebruikers der aanpalende landerijen.

Dit gemeenschappelijk gebruik is op medeëigendom gesteund. Het is geen recht van overgang ten titel van erfdiensbaaerheid, maar wel ten titel van *medeëigendom*. Het zijn in gemeenschap gestelde wegen, tot gemeen gebruik. Eigenaars, bij verdeling of verkoop van hun percelen land, behouden soms een strook grond voor, welke zij onttrekken aan de uitsluitende eigendom van de aanpalers en in gemeenschap stellen, ten einde de toegang tot de percelen te vergemakkelijken. Door afstand van deze strook, aan uitsluitende eigendom onttrokken, worden gemeenschappelijke wegen geschapen, dienstig, voor de aanpalende gebruikers, tot de bebouwing der gescheiden percelen. Er kan dienaangaande geen twijfel bestaan, wanneer de uitwegen door een vestigende akte (koop of verdeling) gesticht werden.

In geval van twijfel, zullen de titels dienen beoordeeld en uitgelegd. Bij gebrek aan titel, kunnen dergelijke gemene wegen nog ontstaan door verjaring: wanneer, gedurende meer dan dertig jaar, een weg, alover de erven der aanpalers gebaad, gebruikt werd tot uitbating der gronden, — al zijn deze gronden niet ingesloten —, ontstaat er een recht van overweg of doortocht, gesteund op het medeëigendomsrecht (1). Iedere helft, waarvan ieder aanpaler afstand gedaan heeft, wordt, om zo te zeggen, gemeen eigendom, tot een bepaald doel: de gemakkelijke uitbating der percelen.

Benevens de uitwegen, gebruikt ten titel van medeëigendom en die door verjaring kunnen verworven worden, bestaan er uitwegen, ten titel van *erfdienstbaaerheid* ingericht, t.i.z. als last gelegd op het dienstbaar of lijdend erf, tot nut van een ander erf, het heersend erf genaamd. (art. 637 B.W.).

Regel is dat deze onroerende, zakelijke rechten van overgang *jure servitutis*, enkel door een titel kunnen ontstaan en nooit door de dertigjarige verjaring, op twee uitzonderingen na.

De eerste uitzondering maakt feitelijk geen uitzondering uit aan het principe zelf maar heeft eerder betrekking tot de *uitoefening* der erfdienstbaaerheid: het is het geval van *ingesloten gronden*.

Door dertigjarig gebruik, kunnen *de wijze en de plaats* van uitoefening van het recht van overgang, wegens insluiting, dat in de wet zelve zijn grondslag vindt, verdertigjaren (2).

De tweede uitzondering slaat op de *gemeentelijke erfdienstbaaerheden van overgang*. Recht van overgang kan verworven worden, *jure servitutis*, door verjaring, ten laste van een privaet eigendom en als openbare verbindingsweg gebruikt door de inwoners der gemeente. Deze wegen worden, hoewel privaet, met de buurtwegen gelijk gesteld. De verjaring is ook op deze uitwegen toepasselijk, doch niet ingevolge de algemene principes van het B.W. (welke intengendeel de verkrijging van het recht door verjaring volkomen weigeren), maar ingevolge een bijzondere wet, die wet van 10 April 1841, op de buurtwegen, naar dewelke art. 650 B.W. verwijst: «al wat die soort erfdienstbaaerheid betreft (namelijk zij die gevestigd zijn tot openbaar of gemeentelijk nut, art. 650, 1e lid), is door bijzondere wetten of verordeningen bepaald» (3).

Vermelden wij eindelijk, pro memorie, en om volledig te zijn, dat buiten hogergemelde rechten, een recht van doorgang ook nog *ten persoonlijke* titel kan toegestaan worden. Bij *titel*, kan een recht van overgang aan een bepaald persoon toegestaan worden, hetgeen alle zakelijk recht, ten behoeve van een erf en ten laste van een erf, volkomen uitsluit. Er is dan sprake van een persoonlijke verbintenis die door de algemene principes der verbintenissen en niet door deze der erfdienstbaaerheden geregeld wordt. Het is dan *jure*

obligationis dat het recht van doorgang gevestigd wordt. De stof der verjaring is aan dat geval eigenlijk vreemd. Stippen wij slechts aan dat, in geval van twijfel, het persoonlijk recht, boven het zakelijk recht, zal moeten verkozen worden, vermits al hetgeen de erfdienstbaaerheid aambelangt, van beperkende aard is.

Wij onderzoeken nu, daarbuiten, achtereenvolgens, de verschillende gevallen in dewelke de verjaring, met recht of ten onrechte ingeroepen wordt, met betrekking tot het recht van overgang.

* * *

II. Het recht van overgang *jure servitutis*

a) *Algemene principes van niet toepassing der verjaring op de erfdienstbaaerheid van overgang.*

Regel is dat dertigjarig bezit ontoereikend is om andere erfdienstbaaerheden te doen verkrijgen dan voortdurende die tevens zichtbaar zijn (art. 690 B.W.).

Mocht deze tekst niet duidelijk genoeg schijnen, (quod non), dan zou het daaropvolgend artikel alle mogelijke twijfel uitschakelen: voortdurende, niet zichtbare erfdienstbaaerheden kunnen slechts door *titel* tot stand worden gebracht. Het bezit, zelfs sedert onheuglijke tijden, is niet voldoende om ze te vestigen (art. 691 B.W.).

De reden hiervan ligt in de grondslag zelf van de verkrijgende verjaring: het *bezit*, dat als voornaamste kenmerk heeft: de *openbaarheid* (art. 2229 B.W.). Het bezit van een niet zichtbare erfdienstbaaerheid kan niet openbaar zijn, bij gemis aan een uitwendig teken en de niet openbaarheid moet de verkrijgende verjaring volkomen buitensluiten.

De tweede vereiste tot verjaring, de niet voortdurende aard der erfdienstbaaerheid (de actuele handeling van de mens, telkens van node om een recht van doorgang uit te oefenen) kan uitgelegd worden door het feit dat deze actuele handeling, noodzakelijk tot de uitoefening van deze erfdienstbaaerheid, toegelaten wordt, veeleer uit gedoogzaamheid en om de goede verstandhouding tussen geburen te behouden, dan met het inzicht het concept van recht of van last daaraan te hechten. En men weet dat daden van loutere gedoogzaamheid en van zuiver vermogen noch bezit noch verjaring kunnen doen ontstaan (art. 2232 B.W.) (4).

Uit deze algemene principes, vloeit de niet toepassing der verjaring op de erfdienstbaaerheid van overgang. Overgang is immers, ongetwijfeld, niet voortdurend, daar, om uitgeoefend te worden, een actuele handeling telkens noodzakelijkerwijze vereist wordt.

Of overgang zichtbaar of niet zichtbaar is, hangt feitelijk af van het bestaan of het niet bestaan van een uiterlijk teken, een weg, een deur, enz. Doch, dat de overgang zichtbaar of niet zichtbaar weze, doet niets ter zake, wat de wijze van verkrijging bij verjaring aangaat, vermits overgang toch *altijd* een niet voortdurende daad veronderstelt. Zichtbaar of niet zichtbaar, zal het recht van overgang dienvolgens nooit, in principe, door de dertigjarige, verkrijgende verjaring kunnen aangeworven worden. Rechtspraak en rechtsleer zijn het hierover volkomen eens (5).

b) *Uitzonderingen. Toepassing der verjaring op erfdienstbaaerheid van overgang.*

Er bestaan voornamelijk twee gevallen, in dewelke de verkrijgende verjaring op de erfdienstbaaerheid van overgang toepassing vindt:

Het eerste heeft betrekking tot uitwegen ten bate

van ingesloten erven, het tweede slaat op gemeentelijke erfdienstbaarheden van overgang en verbindingswegen, afhankelijk van de buurtwegen, ten bate der gemeenschap.

1) *Het recht van overgang ten bate van ingesloten gronden* (art. 682, 683 B.W.).

Men hoeft allereerst na te gaan hetgeen door «*insluiting van erven*» wordt verstaan.

Het burgerlijk wetboek geeft ons, in artikel 682, een bepaling van ingesloten gronden, die, door haar bondigheid, ons niet kan voldoen: ingesloten erven zijn deze die geen toegang hebben tot de openbare weg. Het principe luidt als volgt: de eigenaar wiens erven aldus ingesloten liggen (of alwie op ingesloten erven, een ander zakelijk recht bezit bv. de vruchtgebruiker, de gebruiker, de erfpachter) kan een overgang vorderen, voor de exploitatie van zijn eigendom, op het erf of op de erven van zijn geburen, onder last een vergoeding te betalen. De huurder vermag het niet. Hij zal zijn verhaal uitoefenen tegenover de verhuurder die zelf de toegang zal eisen (6).

Uit de wettelijke bepaling van «*insluiting*», zou, letterlijk genomen, voortvloeien dat er daartoe *een volstrekte onmogelijkheid* zou moeten voorhanden zijn, om tot de openbare weg toegang te mogen vorderen, ten bate der ingesloten gronden.

De wet heeft immers, wanneer zij, in dit geval, een overgang op naburige erven toegelaten heeft, een soort gedeeltelijke onteigening wegens privaat nut ingesteld, in afwijking van het gemeen recht, die van zeer strenge uitlegging is. Zekere arresten, zowel als zekere auteurs hebben deze zienswijze bijgetreden en opgelegd als onontbeerlijke vereiste, tot het bekomen van een recht van overgang wegens insluiting, het bestaan van een *volstrekte, physische onmogelijkheid* om van het erf naar de openbare weg te geraken.

Een grote hindernis, moeilijkheid of ongemak voor de gebruiker, om een ander, bestaande weg te gebruiken, of de noodwendigheid een omweg te moeten doen, — hoe lang deze ook moge wezen, — ware niet toereikend, naar strengheid van rechten, om op anderenmans erf overgang te kunnen vorderen. Hoe nauw, hoe moeilijk en hoe gevaarlijk ook de bestaande weg weze, tot toegang naar de openbare baan, zou men nooit aanspraak kunnen maken op een doortocht, alover naburige erven.

Edoch de rechtspraak wijzigde nadien, zeer oordeelkundig, haar zienswijze en de rechtsleer volgde nagenoeg eensgezind het advies van het Frans Verbrekingshof (8).

Thans wordt er omzeggens algemeen aangenomen dat de onmogelijkheid van toegang *niet volstrekt* moet wezen en dat er insluiting bestaat van zodra de uitbating der erven, langs een andere toegangsweg, *te moeilijk of te gevaarlijk* zou zijn.

Wij staan hier dus voor een feitelijke toestand die aan de wijze beoordeling der rechtbanken wordt overgelaten. Bestaat er, al dan niet, een voldoende toegang tot de openbare weg of tot een weg die daartoe leidt? Is de toegang enigszins mogelijk, zonder erge stoornissen voor de gebruikers? *Het openbaar nut* is de leidraad in zake onteigening in het openbaar belang, en zeker niet de openbare «*noodzakelijkheid*». Waarom, aldus Laurent (9), zou men strenger moeten optreden, in de beoordeling van private doorgangswegen, des te meer dat een zeker openbaar belang hier ook op het spel staat, namelijk de ordelijke uitbating der erven. Dit beduidt nochtans niet dat het recht van overgang wegens insluiting kan gevorderd

worden om een loutere gril, of zelfs om een enkel voordeel of gemak. Neen, de rechten en belangen der naburige eigenaars die ongetwijfeld een zware last dragen, door het verlenen van een doorgang op hun erf, dienen, naar alle billijkheid, overeengebracht met de rechtmatige belangen der ingesloten eigenaars. Het feit dat men, met kar en paard, een omweg van 5 of 10 minuten zou moeten doen, om het land te bereiken, zou, ons inziens, onvoldoende zijn om het land als ingesloten te doen aanzien.

Een volstrekte onmogelijkheid (welke men daarbij zelf niet heeft geschapen) of zelfs een zeer grote moeilijkheid om de gronden uit te baten, wettigen een eis tot verlening van doorgang, maar niet een klein ongemak noch een kleine omweg. Zo de eigenaar kostelijke of moeilijke werken zou hoeven te verrichten, werken die niet in verhouding zouden zijn met de boerderij, om toegang te hebben op de openbare baan, of indien een bestaande weg te gevaarlijk of ontoereikend of niet breed genoeg is om het land naar behoren te gebruiken met kar en paard, ofwel zo de toegang onmogelijk geworden is zonder erge stoornissen, komt de vordering gegrond voor (10). Ingesloten is ook het erf dat waardeloos zou zijn, doordat op de uitweg een verbod ligt van aanleg van water-, electriciteits- en gasleiding; zulks is in het bijzonder het geval in steden en voorsteden en ten aanzien van tot bouwgrond bestemde erven (10bis).

Een tijdelijke hindernis (een overstroming of de slechte staat van een bestaande weg) is daartoe ontoereikend. De eigenaar van het tijdelijk ingesloten erf zou zich eerder moeten wenden tot wie het behoort, meestal tot het gemeentebestuur, om de tijdelijke hindernissen te doen verdwijnen.

Dit stelsel nu aangenomen, voegen wij hieraan toe dat het recht om toegang te hebben tot de openbare weg, wegens insluiting, een *wettelijke erfdienstbaarheid* uitmaakt, die haar oorsprong en haar reden vindt in een *noodzakelijkheid* en die gans verschillend is van een recht van doorgang, uit hoofde van verkaveling of van verkoop verschuldigd (10ter). In deze laatste gevallen, zal recht van overgang wegens insluiting krachtens de overeenkomst zelve ontstaan zijn (in geval van verkoop, krachtens artikel 1615 B.W.). Ons geval beoogt integendeel insluiting wegens onvrijwillige daad, na aankoop (11).

Deze overgang, nu, die volgens de wet, moet genomen worden aan de zijde waar de afstand van het ingesloten erf tot aan de openbare weg de kortste is (art. 683 B.W.) en tevens dient gevestigd op de plaats die het minst schadelijk is voor hem op wiens erf hij toegestaan wordt (art. 684 B.W.) (11bis) kan *verderdertigjaren* niet wat het recht van erfdienstbaarheid zelf betreft (dat recht bestaat immers *krachtens de wet* alleen en deze erfdienstbaarheid wordt dus nooit door verjaring verworven), maar wat *de plaats of de wijze van uitoefening* der erfdienstbaarheid betreft (l'assiette ou le mode d'exercice de la servitude de passage) (12).

Zo de eigenaar van het ingesloten erf gedurende dertig jaar, een weg op een naburig erf gebruikt heeft, om toegang te hebben tot de openbare weg, buiten alle overeenkomst en buiten alle gewijsde, zal dit dertigjarig, ononderbroken gebruik voor uitwerking hebben dat de uitoefening van een wettelijke erfdienstbaarheid, wat de plaats en de wijze betreft, moet blijven voortduren, op onveranderlijke wijze. *De plaats en de wijze van uitoefening* zijn verjaard, ten voordele van het ingesloten, heersend erf. De eigenaar van het dienstbaar erf vermag dan niets te verrichten dat ertoe strekken zou het gebruik der erfdienstbaarheid

te niet te doen, te verminderen, noch ongemakkelijker te maken, b.v. door hekken, ijzerdraad, afsluiting, enz. Hij vermag noch de gesteldheid der plaats te veranderen, noch de uitoefening van het recht van overgang te verleggen, te vernauwen of te bezwaren.

De dertigjarige verjaring heeft dus niet voor gevolg het recht van overgang zelf te doen ontstaan, maar wel de wijze van uitoefening van het recht, dat in de wet zelve zijn grondslag vindt, voorgoed te vestigen, zonder mogelijke wijziging, ten minste zolang de toestand dezelfde blijft.

De wet heeft hier het stilzwijgen gedurende dertig jaar overgang, vanwege de eigenaar van het dienstbaar erf beschouwd als een onuitgesproken maar on dubbelzinnige instemming met het behoud van deze toestand. Verjaring kan zelfs de plaats en de wijze van uitoefening van een dienstbaarheid, *bij titel gevestigd*, volkomen wijzigen (13). Hij die beweert dat hij de uitoefening der erfdienstbaarheid van noodweg door verjaring verworven heeft, heeft de bewijslast van de plaats en de wijze van uitoefening (breedte van de weg, enz.) (13bis).

Men verstaat door *wijze van uitoefening* de wijze van overgang: te voet, met kar en paard, met tractor, met vee, met oogst, enz. Zolang dertig jaar onafgebroken gebruik niet verstreken is, zou de eigenaar van het dienstbaar erf steeds gerechtigd zijn de wijze en de voorwaarden van uitoefening van het recht van overgang op zijn erf, kunnen betwisten en doen wijzigen, indien zij hem te zwaar schijnen of indien de overgang, volgens hem, op een andere plaats of onder andere voorwaarden zou dienen genomen. Eens de termijn verstreken, zou hieromtrent geen betwisting meer kunnen aanvaard worden, zolang de plaatselijke aangelegenheden dezelfde blijven.

Een groot deel der rechtspraak en der rechtsleer neemt aan dat, door de verdwijning van de oorzaak zelve, namelijk de insluiting, de erfdienstbaarheid ook zou te niet gaan (14). Wanneer het vroeger ingesloten erf toegang komt te verkrijgen tot de openbare baan, langs een andere weg — welke ook de oorzaak weze van deze wijziging van toestand (afbraak van bestaande gebouwen, aankoop van een perceel grond, onteigening wegens openbaar nut, enz.), verdwijnen, met de erfdienstbaarheid, de wijze en de plaats van uitoefening derzelve: *cessante causa, cessat effectus*. De meningen hieromtrent blijven niettemin verdeeld.

De wijze en de plaats van uitoefening der erfdienstbaarheid wegens insluiting is overigens niet onwederroepelijk, al bleef de insluiting bestaan; zodra de plaatselijke aangelegenheden der erven gewijzigd worden, kan, zelfs na dertigjarig gebruik van een bepaalde uitweg, de plaats of de wijze van uitoefening der erfdienstbaarheid ook gewijzigd worden.

De wet bepaalt immers, tot vaststelling van de plaats van uitoefening, zekere regels die moeten nageleefd worden: men zal de zijde verkiezen waar de afstand van het ingesloten erf tot aan de openbare baan de kortste is (art. 683 B.W.) en de plaats die het minst schadelijk is voor hem op wiens erf hij toegestaan is (art. 684 B.W.).

Zo de voorwaarden der plaats gewijzigd zijn (b.v. zo, ten gevolge van de afbraak van een gebouw, een kortere weg op een min schadelijke plaats kan aangelegd worden), zal ook de wijziging van de oorspronkelijke plaats van uitoefening der erfdienstbaarheid kunnen gevorderd worden, hoewel de ligging verder tigtjaard is (15).

De nieuwe noodwendigheden der uitbating kunnen insgelijks vergen dat de plaats of de wijze veranderd worden. De actuele belangen worden steeds in acht

genomen (16). Deze regel is van toepassing zowel op het recht van overgang wegens insluiting, bij overeenkomst verworven, als wanneer de plaats bij verjaring werd verworven (17).

Er bestaat nog een ander geval van wijziging van de plaats van uitoefening, en wel dit voorzien bij artikel 701 B.W. Zo de oorspronkelijke aanwijzing, voor de eigenaar van het dienstbaar erf meer bezwarend mocht geworden zijn, of indien zij hem verhinderde er voordelige herstellingen aan uit te voeren, dan zou hij de eigenaar van het heersend erf een andere plaats kunnen aanbieden die tot de uitoefening van zijn rechten, even gemakkelijk is, en deze zou zulks niet mogen afwijzen. Deze beschikking die slaat op erfdienstbaarheid bij titel gevestigd, zal a fortiori toepasselijk zijn op wettelijke erfdienstbaarheden, welke aan de eigenaar van het dienstbaar erf, buiten zijn wil, opgelegd worden.

De vergoeding die kan gevorderd worden door de eigenaar van het dienstbaar erf wordt vastgesteld in evenredigheid met de veroorzaakte schade. Merken wij terloops op dat deze regel verschilend is met deze toepasselijk op een doorgang gevorderd door een koper of door een deelgenoot. In laatstgemelde gevallen, ware, over 't algemeen en principieel, geen vergoeding verschuldigd, omdat de overgang, in casu, ingericht wordt ingevolge een uitdrukkelijke of stilzwijgende overeenkomst, waarbij koper of deelgenoot gehouden is toegang te verlenen tot de openbare weg aan een ingesloten perceel. Dit perceel zal overigens naar waarde geschat worden, met inachtneming van deze toegang.

De vergoeding, die niet op voorhand dient gekweten, staat gelijk ofwel met de minderwaarde die het dienstbaar erf door de gevestigde erfdienstbaarheid ondergaat (storting van een kapitaal) ofwel met de schade, door de doorgang jaarlijks veroorzaakt (storting van een jaarlijkse som, ten titel van vergoeding). In de praktijk nochtans wordt er bijna nooit een kapitaal ineens uitgekeerd, om reden van de mogelijke wijziging der plaats van uitoefening of zelfs van eventuele afschaffing van de overgang, maar wel een jaarlijkse vergoeding waarvan het bedrag bepaald wordt naar gelang de ondergane schade. Deze vergoeding is ook meer in overeenstemming met de geest van de wet.

De vordering tot vergoeding is echter vatbaar voor wijziging in die zin dat deze vordering niet meer ontvankelijk is na dertig jaar; na dit tijdverloop, vervalt het recht op vergoeding en de overgang moet dan niettemin blijven bestaan — aldus artikel 685 B.W., minstens zolang er insluiting bestaat, en moet op dezelfde plaats en op dezelfde wijze uitgeoefend worden, zolang de toestand der plaats niet gewijzigd is.

Voegen wij hieraan toe, om volledig te zijn,

1) dat het recht zelf, overgang te vorderen wegens insluiting, niet verjaart: de rechten van louter vermogen verjaren niet (18), en de overgang is trouwens hier ingesteld in het openbaar belang;

2) dat, volgens een groot deel der rechtspraak en der rechtsleer, de erfdienstbaarheid wegens insluiting, niet vervalt, door dertigjarige onbruik, krachtens art. 706 B.W., en wel omdat de onbruik een verzekering veronderstelt en de eigenaar niet kan verzaken aan een recht dat niet uitsluitend in zijn persoonlijk voordeel werd ingesteld, maar ook in het openbaar belang (19);

3) dat de verjaring van de wijze en de plaats van uitoefening dezer erfdienstbaarheid aan al de vereisten der wet (art. 2229 B.W.) moet voldoen: een bezit dat voortdurend is (onophoudend), onafgebroken (niet onderbroken), vreedzaam (zonder geweld verkregen en

behouden), *openbaar* (niet heimelijk, derwijze dat de eigenaar van het dienstbaar erf er kennis van heeft), *ondubbeltzinnig* (zonder twijfel of de bezitter voor zich zelf of voor een ander bezit) *en als eigenaar*: geen verjaring, wanneer men voor zich zelf niet bezit.

2) De gemeentelijke erf dienstbaarheden van overgang.

Wij bedoelen hier deze private erven, op dewelke een recht van overgang voor verjaring gevestigd wordt, tot het algemeen gebruik der inwoners en ten titel van gemeentelijke dienstbaarheid. Deze verbindingswegen worden met de buurtwegen gelijkgesteld en de dienstbaarheid, die op deze wegen slaat, wordt door verjaring verkregen.

Alle buurtwegen zijn immers niet noodzakelijk gemeenteeigendom, verre van daar. Een weg waarvan de grond eigendom van een particulier gebleven of geworden is, kan niettemin een gemeentelijke verbindingsweg uitmaken, afhankelijk van de buurtwegen (hoewel niet vermeld in de atlas).

Wij spreken hier dus niet van het grootste aantal buurtwegen die, als gemeenteeigendom, in de algemene plannen van rooiing en grensscheiding en op de gemeente-atlassen aangestipt, onverjaarbaar zijn, in hun algeheelheid zowel als in hun breedte (20), zolang zij, van het openbaar domein deel uitmakende, voor een dienst van algemeen nut benuttigd worden. Wij beogen hier *private* wegen, bezwaard ten voordele van de gemeenschap (de inwoners der gemeente) van een openbare erf dienstbaarheid van overgang, door verjaring ontstaan. Daar dergelijke gemeentelijke verbindingswegen, van private oorsprong, in ons land zeer talrijk voorkomen (*kerkwegen*), hoeven wij hier breedvoerig over uit te weiden.

a) Argumentatie.

Laurent (21) behandelt zeer oordeelkundig dit probleem, van uit theoretisch oogpunt, zowel wat het recht van overgang *jure servitutis* betreft, als wat de overgang *jure dominii* aangaat.

Overgang *jure dominii*.

Dat de gemeenten, door verjaring, het eigendomsrecht kunnen verkrijgen op de grond van private wegen, staat buiten twijfel, daar de verjaring een algemeen middel tot verkrijging van eigendom uitmaakt (art. 711 en 2219 B.W.) zowel voor zedelijke als voor fysieke wezens.

Maar hoe zal de gemeente haar bezit, dat aan de wettelijke vereisten moet voldoen, bewijzen? De feiten van overgang gedurende dertig jaar zijn daartoe, op zich zelf genomen, onvoldoende. De wet heeft immers het feit van overgang op andermans goed beschouwd als een eenvoudige akte van gedoogzaamheid die uiteraard, nooit aanleiding kan geven tot verkrijging zowel van een recht van erf dienstbaarheid als van eigendomsrecht.

Opdat de verjaring op de eigendom van de grond uitwerking zou hebben, zouden kenmerkende daden van eigendom zich bij de openbaarheid van overgang moeten voegen, b.v. het aanleggen en het onderhouden van bestendige werken op de grond van de weg. Eenvoudige daden van onderhoud zouden daartoe ontoereikend zijn (22).

De termijn van verjaring is van tien of twintig jaar. Artikel 10 der wet van 10 April 1841 op de buurtwegen is van toepassing zowel op de eigendom als op de erf dienstbaarheid der wegen. De gemeente zal moeten bewijzen dat zij eigendomsdaden heeft gesteld. De verjaring van 10 of 20 jaar vereist de goede trouw en een

wettige titel (art. 2265 B.W.) t.t.z. een akte van eigendomsoverdracht: de beslissing van de Bestendige Deputatie die bepaaldelijk het algemeen plan tot rooiing en afbakening van de buurtwegen vaststelt, geldt hier voor wettige titel.

Buiten de tienjarige en twintigjarige verjaring, gesteund op art. 2265 B.W., kan de grond van de weg door de gemeente nog in eigendom verkregen worden, ingevolge artikel 2262 B.W. door de dertigjarige verjaring, zelfs wanneer geen titel haar bezit bekrachtigt. Hier ook moet de gemeente bijzondere daden van bezit gesteld hebben: plaveiwerken, bestrating, grachten aangelegd, verlichting ingericht, riolering of waterleidingen aangelegd; het openbaar gebruik moet al de voordelen van de grond ingenomen hebben (23).

Het bezit moet hier ook al de eigenschappen vertonen, bij art. 229 B.W. bepaald (24).

Er wordt vereist dat de gemeente, door een kenmerkende toeëigening, de weg in het gemeentelijk domein heeft doen overgaan (25).

Overgang *juris servitutis*.

Bij akte verleden tussen een particulier en een gemeente, en zonder in de atlas der gemeente ingeschreven te worden, kan ten eeuwigen dage, een recht van overgang, zelfs voor het vee, voorbehouden worden, op een deel van een perceel door de gemeente afgestaan in eigendom; en zo later de gemeente zinnens zou zijn aldaar een uitweg in te richten voor voertuigen, zou zij het recht hebben de weg te verbreden, zonder vergoeding (27bis).

Door *titel*, kan de gemeente dus een recht van overgang *jure servitutis* vestigen, op private erven.

Kunnen de gemeenten, ook door *verjaring*, dergelijke rechten verwerven op private erven?

Wanneer men spreekt van « gemeente » bedoelt men hier veeleer de gemeenschap der inwoners, die herhaaldelijk en gewoonlijk, zonder tegenspraak der eigenaars, gedurende de termijn der verjaring, gebruik maken van een weg, van private eigendom.

Er is een *dienstbaar* erf, namelijk het bezwaard eigendom, maar welk is hier het *heersend* erf? Deze wegen dienen meestal tot verbinding met- en tot toegang naar openbare wegen: het heersend erf zou dus zijn het wegnen van het openbaar domein tot wiens nut de erf dienstbaarheid bestaat (26). De overgang wordt uitgeoefend niet ten bate der inwoners, *individueel*, maar ten bate der gemeenschap; vandaar ook dat de dienstbaarheid *gemeentelijk* wordt genoemd.

Dit aangenomen, hoe kan een gemeente, door verjaring, een recht van overgang verkrijgen op private erven, wanneer, in principe, verjaring ontoereikend is om een recht van erf dienstbaarheid van private aard te doen ontstaan?

Terwijl de Franse rechtspraak en rechtsleer hierop lang, op ontkennde wijze hebben geantwoord, zich beroepende op artikel 691 B.W. (een erf dienstbaarheid van overgang kan niet door verjaring verkregen worden) (27), heeft de Belgische rechtspraak in tegenovergestelde zin aangenomen dat verjaring hier wel toepasselijk is, omdat artikel 637 B.W. (bepaling der erf dienstbaarheid) niet slaat op een recht van overgang, uitgeoefend ten titel van *openbare weg*, tot nut van de algeheelheid der inwoners ener gemeente, maar enkel op private uitwegen (art. 28).

Dit argument is gewis niet doorslaand, vermits de doorgang toch feitelijk uitgeoefend wordt tot nut, niet van de gemeente zelf, zedelijk wezen, maar wel van de bewoners der gemeente, hetgeen aan de erf dienstbaarheid een *privaat* karakter behoudt en de toepassing van art. 691 B.W. op het geval, voor gevolg heeft.

Weliswaar, vervolgt Laurent, heeft deze erfdiens- enigszins ook een openbaar karakter: de gemeentelijke erfdiensbaarheid van overgang heeft zekere kenmerken van openbare erfdiensbaarheid, terwijl de erfdiensbaarheid van overgang van art. 691 B.W. uitsluitend van private aard is. Het is dus logisch dat de ene soort niet onderhevig weze aan dezelfde regels, voorzien voor de andere soort.

Moeten derhalve de gemeentelijke erfdiensbaarheden gerangschikt worden onder deze welke, volgens artikel 650 B.W., «gevestigd zijn tot openbaar of gemeentelijk nut en door bijzondere wetten en verordeningen geregeld worden?»

Ja, verklaarde een vonnis van Nijvel (29): het recht van overgang der inwoners ener gemeente op de private eigendom maakt een wettelijke dienstbaarheid uit die, ingevolge art. 650 B.W. onderworpen wordt aan bijzondere wetten en verordeningen. Men hoeft deze erfdiensbaarheid niet te verwarren met deze van private aard, onderworpen aan de bepalingen van het B.W.; de eerste verschilt van de tweede door het voorwerp, de bestemming en het te voldoen belang. En het Hof van Verbreking:

«De bepalingen van het B.W. betrekkelijk de private erfdiensbaarheden van doorgang zijn niet van toepassing op deze, ten algemene nutte gevestigd» (30).

Neen, verklaart inetegendeel Laurent, ten minste neen, ingevolge het Codex Napoleon. Principieel is artikel 691 B.W. toepasselijk op de gemeentelijke, zowel als op de private erfdiensbaarheden van overgang. Laurent ontzegt alle verkrijgende verjaring, zowel voor de ene als voor de andere. Maar de Belgische wet van 10 April 1841 is van deze principes afgeweken. En zo kan hier verjaring ingeroepen worden, dank zij deze uitzonderlijke tekst.

b) De wet van 10 April 1841

Dat men dus als standpunt aanneme dat de gemeentelijke erfdiensbaarheden van overgang beheerd worden door art. 650 B.W. (stelsel van de Rechtbank van Nijvel en van het Hof van Verbreking) of door artikel 691 B.W., zoals de private erfdiensbaarheden met deze beperking dat de wet van 10 April 1841 daarvan afgeweken heeft (stelsel van Laurent), in beide theses, wordt de wet van 10 April 1841 op deze stof toegepast.

Volgens artikel 10 van deze wet op de buurtwegenis, is de verjaring van 10 en 20 jaar van artikel 2265 B.W. (goede trouw en wettige titel) toepasselijk op alle overgang alover private gronden, in het algemeen belang der inwoners uitgeoefend.

Maar waar vinden wij de wettige titel, vereist bij artikel 2265 B.W.?

De titel is in casu, de *beslissing van de Bestendige Deputatie die bepaaldelijk het algemeen plan tot rooiing en afbakening van de buurtwegen vaststelt*. Deze beslissing dient als grondslag en als wettige titel, voor de verjaring van 10 en 20 jaar.

Deze wet is van toepassing op alle private buurtwegen, t.t.z. op alle landelijke verbindingswegen ten voordele van de gemeenschap. Wij lezen in het Provinciaal Reglement op de buurtwegen van de Provincie Oost-Vlaanderen: onder de buurtwegen, zijn begrepen alle wegen van gemeenschap te lande, ten gemenen gebruike, de voetpaden, de *dienstbaarheden van overgang door het publiek verkregen*, enz.

De gemeentelijke dienstbaarheid van overgang verschilt van de private dienstbaarheid van overgang, wat betreft het voorwerp, de bestemming, de ligging, de richting en het te voldoen belang. De gemeentelijke

erfdiensbaarheid wordt gerechtvaardigd door het nut van het volk en van de gemeente, in het algemeen. De bepalingen der wet van 10 April 1841 maken inbreuk op de algemene principes van het B.W. (geen verkrijging door verjaring).

Marcotty (31) voegt hieraan toe: de gemeentelijke erfdiensbaarheid van overgang die de verbindingen en de levensvoorwaarden voor de gemeentebevolking verzekert, bestaat niet alleen uit een eenvoudig recht van overgang, maar verzekert daarbij aan de aanpalenden, alle voordelen behorende tot de openbare wegen; zo b.v. het recht aldaar toegangsmiddelen aan te leggen, gebouwen op te richten, langs daar licht en zicht te nemen, zonder een afstand te moeten in aanmerking nemen, enz.

Uit de besprekingen der wet spruit dat deze verjaring van 10 en 20 jaar werd ingesteld, voor de gemeentelijke erfdiensbaarheden van doorgang, met het doel de rechten van erfdiensbaarheid der gemeenten op private eigendommen, eens voorgoed, buiten alle betwisting te stellen (32).

Het gewoon gebruik door de inwoners van een agglomeratie zonder tegenspraak der eigenaars, gedurende 10 of 20 jaar, vanaf de inschrijving in de atlas der buurtwegen, doet het recht van openbare overgang aan de gemeente verkrijgen. Het gebruik moet nochtans *openbaar* geschieden, t.t.z. niet alleen ten voordele der aanpalende eigenaars.

Deze verjaring vergt ook, buiten een titel (die de bestuurlijke akte is van de Bestendige Deputatie), de goede trouw. Het bezit moet daarbij al de kenmerken vertonen, voorzien door artikel 2229 B.W.: het feit van inschrijving in de atlas der buurtwegen kan als titel dienen voor een gemeente tot de verkrijging, door verjaring, van een recht van overgang, op voorwaarde dat het bezit voortdurend, vreedzaam, openbaar, niet twijfelachtig en als eigenaar geschiedt.

Door het ophouden van het openbaar gebruik, kunnen zelfs de aanpalende eigenaars de weg bij verjaring verwerven (33).

Deze gemeentelijke erfdiensbaarheid van overgang werd door een merkwaardig arrest van het Hof van Verbreking (34) met de buurtwegen volkomen gelijk gesteld.

Benevens de tienjarige en de twintigjarige verjaring, kan de *dertigjarige verjaring* ook het recht van overgang doen verkrijgen aan de gemeente, op private erven, jure servitutis, onder bepaalde voorwaarden.

De rechtsleer neemt algemeen aan dat het openbaar gebruik door het volk, van een private weg, aan de gemeente een recht van doorgang kan doen verkrijgen, wanneer dat gebruik dertig jaar duurt, zelfs indien de weg niet ingeschreven staat in de atlas der buurtwegen.

Uit de omstandigheden moet nochtans klaarblijkend voortvloeien dat de bevolking van de weg gebruik maakt, buiten alle uit loutere gedoogzaamheid of uit gunst toegestane rechten.

Dezelfde rechtsprincipes zijn ook toepasselijk op stadswegen. Indien, gedurende dertig jaar, een overgang gebruikt werd door de bevolking, en de hoedanigheid had van een straat, indien hij door de gemeente geplaveid en onderhouden werd, van riolen voorzien werd, enz., ontstaat er stadsweg, zonder dat de gemeente verplicht weze het bewijs voor te leggen van de bestuurlijke rangschikking dezer straat, die vóór ettelijke jaren aangelegd werd (35).

Wegen, hoewel in de atlas der buurtwegenis niet vermeld, maar wel op het kadaster aangeduid, bestaande sedert onheuglijke tijden, en dienende sinds meer dan 30 jaar tot regelmatige verbinding van twee

banen, hebben hun privaats karakter verloren, en zijn door de gemeente verworven, door de dertigjarige verjaring (36).

III. Het recht van overgang *jure codominii*

Het onderscheid tussen de twee soorten van recht van overgang: de erfdiensbaerheid en de medeëigendom werd reeds in het eerste hoofdstuk « algemeen overzicht en principes » in het klare daglicht gesteld. Dit onderscheid is soms zo delicaat dat het Hof van Verbreking zelf meermaals een zekere verwarring geschapen heeft in de beoordeling van kiese gevallen.

Men weet dat, in zake mede-eigendom, niemand kan genoodzaakt worden in onverdeeltheit te blijven en dat de verdeling in principe altijd kan gevorderd worden (art. 815 B.W.).

De rechtspraak heeft nochtans een belangrijke uitzondering aan deze regel ingehuldigd, namelijk het geval dat de zaak, gemeen aan verschillende personen, *volstrekt onontbeerlijk* is voor al de mede-eigenaars, tot de uitbating van hun erven. Het Hof van Verbreking heeft beslist (37) dat, telkens tussen erven, toebehorende aan verschillende mede-eigenaars, een afhankelijk deel zo noodzakelijk is tot de uitbating der voornamste erven, dat zonder het gemeenschappelijk worden ofwel slechts op een zeer schadelijke wijze voor allen, er geen aanleiding bestaat tot verdeling van dit afhankelijk deel, met dien verstande dat beide eigenaars, zoniet in onverdeeltheit moeten blijven, dan toch dienaangaande onderhevig blijven aan een *wederzijdse erfdiensbaerheid*. Het arrest beoogde het geval van grote buitendeur en koer, dienstig tot twee te scheiden eigendommen, maar zou ook op wegen toepasselijk zijn.

Ons inziens is de gebruikte uitdrukking: *wederzijdse erfdiensbaerheid* niet juist. Hoe kan er hier van erfdiensbaerheid gesproken worden, daar men nooit op zijn eigen goed of op mede-eigendom een erfdiensbaerheid kan hebben. Het heersend en het lijdend erf kunnen geen mede-eigendom uitmaken.

Eigenlijk behielden, in casu, de mede-eigenaars, voor na de scheiding van hun onverdeelte percelen, een aanhorig deel voor, dat, ten titel van eigendom, gemeen bleef tot gemeenschappelijk gebruik. Deze mede-eigendom heeft als grondslag de noodzakelijkheid der ligging of nog beter het nut der aanpalende eigenaars.

Later is het Hof van Verbreking tot een beter besef gekomen van dit onderscheid, wanneer het beslist heeft dat, bij gebreke aan een heersend en aan een lijdend erf, er geen erfdiensbaerheid maar wel een mede-eigendom voorhanden was, die voor verdeling niet meer vatbaar is (38).

Het spreekt van zelf dat, telkens het aanhorig gedeelte (weg) uitdrukkelijk in de kavel komt te vallen van een der mede-eigenaars en onveranderd blijft voortbestaan tot het gebruik van het erf, aan de andere toegewezen, er erfdiensbaerheid ontstaat ten laste van het erf van de eerste eigenaar. Hieruit volgt dat hetzelfde afhankelijk gedeelte grond, dienende tot gemeenzame doortocht, terzelfdertijd zal gebruikt worden door de ene, ten titel van eigendom en door de anderen, ten titel van erfdiensbaerheid. De vestigende titel zal uitmaken of er gemene eigendom ofwel stichting van erfdiensbaerheid voorhanden is en men zal namelijk moeten onderzoeken of kwestieus aanhorig gedeelte weg medeverkocht werd of niet, of nog in een der samengestelde kavels werd begrepen of niet. Werd de weg buiten de verkoop of buiten de verdeling gelaten, dan is het wel een bewijs dat mede-eigendom gesticht werd, de weg is dan gemene

eigendom gebleven tussen de deelgenoten of tussen koper en verkoper.

Het onderscheid heeft zijn belang, vermits de principes verschillend zijn, wat de vestiging aangaat van mede-eigendom, enerzijds, en van erfdiensbaerheid, anderzijds; terwijl het recht van overgang kan gevestigd worden door het dertigjarig bezit, wanneer het op mede-eigendomen gesteund is, is dat zelfde bezit intogendeel ontoereikend, tot de vestiging van een erfdiensbaerheid van overgang — uiteraard niet voortdurend.

Het recht van overgang, gesteund op mede-eigendom, levert bijzondere moeilijkheden op, in zake gemene uitbatingswegen, die wij ook in zeer groot getal in onze landelijke gemeenten ontdekken.

Gemene uitbatingswegen of akkerwegen, of nog loswegen (chemins de desserte, chemins qui desservent différens propriétés contigues) zijn private wegen, die, meestal zonder ingeschreven te zijn in de atlas der gemeente, door verschillende, op elkaar volgende erven lopen en, ten gevolge van een afstand van grond, van weerskanten door de aanpalende eigenaars, in gemeenschap zijn gebracht geweest of gebleven gedurende dertig jaar, tot gemakkelijker uitbating der landerijen (39).

Deze in gemeenschap gestelde wegen, tot gemeen gebruik en gesteund op mede-eigendom, kunnen ontstaan ofwel door titel (vestigende akte van verkoop of verdeling, enz.) ofwel door de dertigjarige verjaring.

Zij zijn meestal gelegen tussen verschillende percelen land, zonder onmiddellijke toegang tot de openbare baan. De erven moeten nochtans daarvoor niet noodzakelijk ingesloten zijn. Doorgang wegens insluiting bestaat *jure servitutis* (wettelijke erfdiensbaerheid). Doorgang alover gemene uitbatingswegen bestaat *jure codominii*, al bestond een andere uitweg om toegang te verlenen tot de openbare baan. Die gemeenschappelijke wegen hebben niet zozeer als grondslag de noodzakelijkheid, maar eerder het nut der aanpalende gronden. Zij bestaan gewoonlijk sedert onheuglijke tijden en werden zo allengskens, ten titel van gemeen eigendom, aangelegd, tot het gemeen nut, zonder vestigende akte. Van weerskanten werd er een strook grond aan de uitsluitende eigendom der aanpalers onttrokken om hun gemeen eigendom te worden. Zij kwamen tot hun bestaan, hetzij door de uitdrukkelijke, hetzij meestal door de stilzwijgende instemming der aanpalers en veronderstellen een in gemeenschapstellen door de aanpalers, meestal zonder akte, van een deel hunner gronden, ten einde deze beter te kunnen bebouwen.

Daar het gemeenschappelijk bezit geldt, is de verkrijging bij verjaring van dertig jaar op deze wegen toepasselijk, voor zoveel het bezit al de kenmerken vertoont van artikel 2229 B.W., terwijl dezelfde verjaring, in principe, geen *erfdienstbaerheid* van uitweg kan stichten.

* * *

Laurent bestudeert het geval op breedvoerige wijze (40) en verwijst naar zekere rechtsleer en rechtspraak, die een soort *wettelijk vermoeden* van gemeenschappelijk bezit, als grondslag voor deze uitwegen, aannemen: deze wegen zouden wettelijk vermoed worden in het gemeen toe te behoren aan de daaraanpalende erven, tot dewelke zij dienstig zijn, ten gevolge van een aloude overeenkomst van buurschap, behoudens het bestaan van tegenstrijdige titels of aanwijzingen (41).

« Il est de principe, aldus een arrest van Agen (42),

qu'un chemin de service est la copropriété de tous les riverains.»

Daartegen komt Laurent heftig op: er bestaan geen andere *wettelijke* vermoedens dan deze door de wet geschapen en door een tekst ingesteld, dit spreekt van zelf. En nergens spreekt de wet van een dergelijk vermoeden. Er bestaan dus geen vermoedelijk gemeenschappelijke uitbatingswegen, hetgeen voor gevolg heeft dat hij die beweert het voordeel ervan te genieten, een *titel van mede-eigendom* moet kunnen voorleggen.

Deze titel kan ofwel een akte zijn ofwel spruiten uit een dertigjarig bezit dat tevens voortdurend, en onafgebroken, vreedzaam, openbaar, ondubbelzinnig en als mede-eigenaars, op de weg uitgeoefend werd. De daden van bezit, welke men kan toegelaten worden te bewijzen, moeten ongetwijfeld al deze kenmerken vertonen, om verkrijging van overgangsrecht, door mede-eigendom, te doen ontstaan.

Feitelijk zal het bewijs, door getuigen, van dergelijke daden van bezit heel kies en delicaat voorkomen: de feiten tot staving van mede-eigendom moeten uiterst streng en stict beoordeeld worden.

Ware het b.v. voldoende te bewijzen dat, gedurende minstens dertig jaar, de eiser en zijn rechtsvoorgangers met anderen in het bezit zijn gebleven van het gebruik van de weg, door overgang, met kar en paard, op een bepaalde bepaalde breedte? Ons inziens zijn feiten van overgang *alleen en op zich zelf genomen*, ontoereikend, omdat deze feiten niet noodzakelijk een recht van mede-eigendom veronderstellen. Het bezit moet zijn ten titel van mede-eigenaar, hetgeen alle precair bezit buitensluit.

Dertigjarig gebruik, ten titel van mede-eigenaar, zal moeilijk door getuigenissen bevestigd worden. Hoe zullen de getuigen, meestal landbouwers, het onderscheid maken tussen gedoogzaamheid en toekenning van een recht? Werd dertigjarige overgang niet eerder gedoogd om louter gebuurschapsbetrekkingen, dan uitgeoefend om een recht te verkrijgen en toegestaan om een recht te doen ontstaan?

Hoewel zekere Rechtbanken en Hoven de dertigjarige overgang op zich zelf reeds als een vermoeden van mede-eigendom aanemen, kunnen wij, indien wij ons stellen op louter juridisch standpunt, deze uitbreiding niet aanvaarden, daar de rechter toch geen vermoeden van mede-eigendom vermag te stichten, daar waar de wet dergelijk vermoeden niet voorzien heeft. Buiten de daden van overgang, dient nog bewezen dat deze overgang geschiedde *jure codominii*; de aard van het bezit is van het allergrootste belang en moet als leidraad-criterium dienen, om het bestaan van een gemene uitbatingsweg te beoordelen.

Zekere bijkomende feiten kunnen weliswaar als doorslaande bewijzen van mede-eigendom aanvaard worden: onder andere, gemeenschappelijke kwijting der belastingen van de weg, gemeenschappelijke beplantingen langs de weg, of gemeenschappelijke bestrating, of gemeenschappelijk aanleggen of onderhoud van de weg, of plaatsen van afsluitingen, deze scheidende met andere erven, enz., alle feiten waaruit blijkt dat de eigenaars de uitbatingsweg, als gemeen eigendom, hebben erkend en laten vestigen, binnen het tijdverloop van dertig onafgebroken jaren.

Kan nu, uit deze feitelijke toestanden alleen, een vermoedelijk mede-eigendom spruiten, *zonder dat men verplicht weze de dertigjarige doorgang zelf door getuigen te bewijzen?* Hoewel dit punt twijfelachtig weze, schijnt wel de juridische oplossing te moeten zijn, dat deze bijkomende feiten als een *aanvullend* bewijs kunnen dienen, om, samen met het hoofdzakelijk te

leveren bewijs van dertigjarige, voortdurende en vreedzame overgang, het bestaan van gemeenschappelijk uitweg *jure codominii* buiten twijfel te stellen.

Tegenbewijs dient ook toegelaten, namelijk het bewijs van alle welkdanige feiten waaruit blijken zou dat iedere exclusieve helft van de weg de eigendom van ieder der aanpalers gebleven is, met uitsluiting van gemeen eigendom, ofwel, dat, vóór het verstrijken van dertig jaar, een deel van de weg omgedolven werd, bezaaid, beplant of beploegd of, op welke andere wijze ook, bewerkt tot een andere bestemming dan tot overgang. Deze feiten zouden de mogelijkheid van een gemene uitbatingsweg, door verjaring verworven, uitsluiten ofwel de verjaring volkomen stuiten.

Uit de aard zelf dezer uitbatingswegen spruit, dat zij niet aan de algemene regel der erfdiensbaarheden maar wel aan deze van mede-eigendom onderworpen zijn, op één uitzondering na en wel dat zij niet vatbaar zijn, eens in het leven geroepen, voor scheiding of uit-onverdeeldheidtredding, behalve gemeenschappelijk akkoord.

Regel is ook dat het verboden is, eens het recht door dertigjarig bezit gevestigd, zonder toestemming van al de mede-eigenaars van de weg, de gemeenschappelijke doortocht op de ene of andere wijze te belemmeren, hetzij door prikkeldraadversperring of door beplanting met jonge hagen, zelfs op een deel van de weg, of door delving van grachten, dwars door de weg, daar al deze feiten belemmeringen van de overgang uitmaken. Die wegen bestaan ten voordele van al de aanpalers en zijn gemeenzaam bezit geworden; al de mede-eigenaars hebben ze voorzien met een bepaalde bestemming: men mag die bestemming niet wijzigen noch over zijn oorspronkelijke, exclusieve eigendom, (1/2) beschikken; de weg moet vrij en onbezit blijven voor het verkeer. De breedte zou ook niet mogen verminderd worden.

Voegen wij eindelijk hier aan toe, dat, terwijl de erfdiensbaarheid van overgang principieel de bezitsvordering (l'action possessoire) niet toelaat, omdat zij, als niet voortdurend, door dertigjarig bezit niet kan verkregen worden, integendeel het bezit dat tot de verjaring van mede-eigendom der uitbatingswegen leidt, wel gewaarborgd wordt door de bezitsvordering. Edoch, ten einde zich te vergewissen of de bezitsvordering ontvankelijk is of niet, zal, in geval van stoornis, men best eerst uitmaken welke de aard is van het ingeroepen bezit: of bezit ten titel van mede-eigendom van de weg of bezit ten titel van erfdiensbaarheid. De bezitsvordering zal niet ontvankelijk zijn, in het tweede geval (43).

André RODENBACH,
Lic. pleitbezorger, Gent.

(1) Brussel, 22-2-1917, Pas. 1918, III, 194.

(2) Verbr. 23-6-1910, Pas. 1910, I, 369.

(3) Zie Luik 18-2-1917, 1917, II, 147; Verbr. 7-11-1907, Pas. 1908, I, 27.

(4) Ducourroy, Bonnier et Roustain, t. II, p. 235, n° 349; Demolombe, t. XII, n° 786; Laurent, Principes, t. VIII, n° 195, p. 237.

(5) Zie Fr. Verbr. 7-7-1852 (Daloz 1852, I, 167); Idem 26-12-1865 (Daloz) 1866, I, 221; Verbr. 1-12-1864, Pas. 1865, I, 7; Laurent, Princ., t. VIII, n° 197; Burg. Rechth. Gent 27-10-1950, Rechtsk. Weekbl. 1951, kol. 1370.

(6) Verbr. 27-6-1910, Pas. 1910, I, 369.

(7) Zie Rouen 16-6-1835, Daloz v° Servit. 819, 4°; Besançon 23-5-1828, Daloz, idem, 819, 1°.

(8) Frans Verbr. 16-2-1835, Daloz v° Servit. n° 886.

(9) Laurent Princ., t. VIII, n° 76.

(10) Zie in dien zin Fr. Verbr. 1-4-1857, Daloz 1857, I, 164; ook Caen 16-4-1859, Daloz 1859, 2, 199; zie Vredeg. Kontich 15-6-1951, Rechtsk. Weekbl. 1951, kol. 156; zie ook Verbr. 20-6-1929, Pas. 1929, I, 250.

10bis) Zie Vredeg. Gent 18-10-1951, Rechtsk. Weekbl. 1952, kol. 943.

- (10ter) Zie Vredeg. Ronse 26-4-1949, Rechtk. Weekbl. 1950, kol. 1331.
 (11) Verbr. 21-4-1910, Pas. 1910, I, 195.
 (11bis) Zie Burg. R. Oudenaarde, 21-2-1951, Rechtk. Weekbl. 1951, kol. 736.
 (12) Fr. Verbr. 9-1-1883, D. 1883, 176, S. 84, I, 64; Verbr. 23-6-1910, Pas. 1910, I, 369; Gent 6-3-1900, Pas. 1900, II, 323; Verbr. 8-1-1903, Pas. 1903, I, 72; Verbr. 23-6-1910, Pas. 1910, I, 369; idem 4-10-1923, Pas. 1923, I, 476.
 (13) Fr. Verbr. 13-8-1889, D. 90, I, 309; Fr. Verbr. 17-2-1886, D. 87, I, 457.
 (13bis) Verbr. 23-11-1950, Rechtk. Weekbl. 1951, kol. 827.
 (14) Fr. Verbr. 24-11-1880, S. 81, I, 222, D. 81, I, 71; contra: Demolombe, t. XII, p. 125, n° 642; Duranton, t. V, p. 474; contra insgelijks: Dalloz, v° Servit. n° 590.
 (15) Zie Laurent, Princ., t. VIII, n° 102; contra: Grenoble, 7-6-1860, Dalloz 1861, 5, 452.
 (16) Dalloz v° Servit., n° 559 et n° 561.
 (17) Verbr. 5-10-1916, Pas. 1917, I, 236.
 (18) Aubry et Rau, t. III, p. 31.
 (19) Laurent, Princ., t. VIII, n° 100, contra: Duranton, t. V, p. 475, n° 436.
 (20) Art. 12 der wet van 10 April 1841 op de buurtwegen.
 (21) Laurent, Princ., t. VIII, n° 207 et suiv.
 (22) Zie Marcotty «De la Voirie publique par terre», n° 243, bl. 336.
 (23) Zie Marcotty, idem n° 244, p. 337 et 338.
 (24) Zie Gent, 11-12-1873, Pas. 1874, II, 127; B. J. 1874, 745.
 (25) Zie Bordeaux 11-11-1843, Dalloz 1849, 2, 230; Grenoble

- 27-1-1843, Dalloz v° servitudes n° 1138; Gent, 30-6-1843, Pas. 1843, 2, 185.
 (26) Verbrek. 3-6-1843, Pas. 1843, I, 198.
 (27) Fr. Verbr. 5-6-1855, Dalloz 1855, I, 493; Demolombe, t. XII, p. 310 n° 797.
 (27bis) Luik 18-2-1917, Pas. 1917, II, 147.
 (28) Brussel 18-12-1854, Pas. 1856, 2, 17.
 (29) Rechth. Nijvel 10-8-1874, Pas. 1875, III, 250.
 (30) Verbr. 18-3-1870, Pas. 1870, I, 153.
 (31) Marcotty, ibidem n° 242.
 (32) Zie Laurent, Princ., t. VIII, n° 212 et suiv.
 (33) Zie Dinant 27-5-1876, Pas. 1877, III, 17.
 (34) Verbr. 18-3-1870, Pas. 1870, I, 153; zie ook Rechth. Brugge 17-1-1876, Pas. 1877, III, 235; Brussel 26-5-1874, en 15-4-1879, Pas. 1879, II, 194; B. J. 1879, 1494; Berbr. 28-7-1854, Pas. I, 421.
 (35) Zie Marcotty, ibid., n° 57, p. 107 et 108.
 (36) Antwerpen 3-11-1928, Pas. 1930, III, 46.
 (37) Arrest Fr. Verbr. 10-12-1823, Dalloz v° Success. n° 1520; Idem 21-8-1832, Dalloz v° Servitudes, 33, 2°.
 (38) Fr. Verbr. 15-2-1858, Dalloz 1858, I, 125.
 (39) Zie Brussel 22-2-1917, Pas. 1918, III, 154 en nota; zie Verbr. 25-2-1841, Pas. 1841, I, 127.
 (40) Laurent, Principes, t. VII, n° 165 et suiv.
 (41) Zie Douai 9-1-1838, Dalloz, v° servitudes, n° 33, 4°; zie ook Poitiers 10-2-1853, Idem 1853, 2, 152 en Idem 15-5-1856, Dalloz 56, 3, 426.
 (42) Agen 4-3-1853 (Dalloz 1854, 5, 695).
 (43) In dien zin Verbr. 13-7-1855, Pas. 1855, I, 354.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 13 October 1952.

Voorzitter: M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever: M. Bayot.

Advocaat-Generaal: M. Janssens de Bisthoven.

Eerherstel. — Aftrek van de duur ener ondergane internering van de duur der opgelegde vrijheidsstraf. — Aanvangspunt van de bij de wet van 25 April 1896 vereiste vijfjarige termijn.

Ingevolge artikel 1 van de wet van 20 Augustus 1947 moet de duur van een krachtens het wetsbesluit van 12 October 1918 ondergane internering worden afgetrokken van de duur der opgelegde vrijheidsstraf. Indien de duur van de vóór de uitspraak van de gevangenisstraf ondergane internering de duur van de opgelegde vrijheidsstraf overtreft, moet de bij de wet van 25 April 1896 voorgeschreven vijfjarige termijn geacht worden te zijn aangevangen op de dag van het veroordelend vonnis.

Voormelde wet van 20 Augustus 1947 impliceert een terugwerkende kracht ten aanzien van de voor haar inwerkingtreding uitgesproken straffen.

Procureur-generaal te Gent t/ Dhooge Alida.

Gelet op het bestreden arrest, de 6e Mei 1952 gewezen door het Hof van Beroep te Gent, Kamer van Inbeschuldigingstelling;

Over het enig middel: schending van de artikelen 1 en 2 van de wet van 20 Augustus 1947, 1, 3°, van de wet van 25 Augustus 1896 en 97 van de Grondwet, doordat het bestreden arrest beslist dat de gevangenisstraf van 6 maanden, welke de 2e Mei 1947 door de Krijgsraad te Brugge werd uitgesproken, dient te worden aangezien als op die datum ondergaan, vermits de wet van 20 Augustus 1947 voorschrijft de duur van een door de veroordeelde van 14 September 1944 tot 18 November 1945 ondergane internering, af te trekken, en doordat het uit deze beschouwingen afleidt dat, daar meer dan vijf jaren sedert 2 Mei 1947 waren verlopen, de ineerherstelling van verweerster mag uitgesproken

worden, zulks terwijl alleen de bepalingen van de wet van 20 Augustus 1947 veroorloofden de straf op laatstvermelde datum als ondergaan te beschouwen; terwijl dienvolgens, vermits sedertdien minder dan vijf jaren waren verlopen, de ineerherstelling niet mocht worden verleend:

Overwegende dat het bestreden arrest vaststelt dat verweerster bij vonnis van de Krijgsraad te Brugge de dato 2 Mei 1947 werd veroordeeld tot 6 maanden gevangenisstraf op grond van aangifte bij de vijand en dat zij anderzijds bij toepassing van het wetsbesluit van 12 October 1918, geïnterneerd was van 15 September 1944 tot 18 November 1945, dit is gedurende meer dan veertien maanden;

Dat het er vervolgens op wijst dat krachtens artikel 1 van de wet van 20 Augustus 1947 deze internering afgetrokken wordt van de duur der straffen, welke beroving van de vrijheid medebrengen; dat het beslist dat «het logische gevolg van deze aftrek is dat de gevangenisstraf ten dage van de veroordeling ondergaan was, in hier voege dat deze datum (2 Mei 1947) voor requestrante het aanvangspunt uitmaakte van de bij de wet van 25 April 1896 vereiste termijn»;

Overwegende dat door zonder enig voorbehoud te beslissen dat de uit kracht van het wetsbesluit van 12 October 1918 ondergane internering dient te worden afgetrokken van de duur der straffen die beroving van de vrijheid medebrengen, de wet van 20 Augustus 1947 een terugwerkende kracht impliceert ten aanzien van de vóór derzelve inwerkingtreding uitgesproken straffen;

Overwegende bijgevolg dat het bestreden arrest door uitspraak te doen zoals het heeft gedaan geen der in het middel aangehaalde wetsbepalingen heeft geschonden;

En overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om deze redenen,

Verwerpt de voorziening;

Laat de kosten ten laste van de Staat.

NOOT: Het arrest van het Hof van Beroep (Kamer

van Inbeschuldigingstelling) te Gent, dd. 6 Mei 1952, waartegen door de Procureur-Generaal voorziening werd ingesteld, verscheen in het R.W. 1952-1953, 213.

Veng. voor wat betreft het aanvangspunt van de vijfjarige termijn in geval van schorsing van de tenuitvoerlegging der straf bij gratiebesluit: Verbreking, 27 October 1952, R.W. 1952-1953, 882.

RAAD VAN STATE.

4de Kamer. — 7 Januari 1953.

Zetel: MM. Vranckx, voorzitter, Mast en Buch, verslaggever.

Auditoraat: M. De Pover, substituut.

Advocaten: Mrs Schramme en Cauwe.

1. **Arbeid. — Paritaire comité's (1 en 2).**
2. **Administratieve akten. — Geldigheid. — Bevoegdheid (1).**
3. **Openbare ambtenaren. — Indiensttreding. — Recht op benoeming (2).**
4. **Administratieve akten. — Geldigheid. — Afwijking van macht (3).**
5. **Rechtspleging. — Verwijzing naar de algemene vergadering (3).**
6. **Rechtspleging. — Verzoekschrift. — Vorm. — Uiteenzetting der middelen (4).**
7. **Rechtspleging. — Memorie van wederantwoord (4).**

1. *De Minister, die bevoegd is om een gewestelijk paritair comité op te richten en de bevoegdheid ervan vast te stellen, is door dit feit zelf gerechtigd de leden van dat comité te benoemen.*
2. *Dat een magistraat zijn voorganger is opgevolgd als voorzitter van een paritair comité, echter zonder in die hoedanigheid te zijn benoemd, is geen omstandigheid van die aard dat zij de betrokkene recht geeft op een regelmatige benoeming tot voorzitter.*
3. *Er is geen grond om de zaak wegens machtsafwijking naar de algemene vergadering te verwijzen wanneer de verzoeker tot staving van zijn middel geen geldig bewijs aanvoert en in zijn aanbod van bewijs geen bepaalde feiten opgeeft.*
4. *Niet ontvankelijk is het middel dat voor de eerste maal in de memorie van wederantwoord wordt ingeroepen.*

De Bock t/Belgische Staat (Minister van Verkeerswezen en Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg)

Gezien het verzoekschrift dd. 9 October 1951;

Overwegende dat het beroep strekt tot de vernietiging van het besluit d.d. 13 Juli 1951 van de Ministers van Verkeerswezen en van Arbeid en Sociale Voorzorg, houdende benoeming van de leden der gewestelijke paritaire comité's ingesteld bij de ondernemingen van stadstramwegen en autobuslijnen; dat dit besluit in het Belgisch Staatsblad dd. 11 Augustus 1951 werd bekend gemaakt;

Overwegende dat bij besluit dd. 26 Februari 1936 van de Minister van Verkeerswezen, een paritaire commissie opgericht werd bij de «Maatschappij voor exploitatie der buurtspoorwegen van Oostende en van de Belgische badplaatsen»; dat volgens het laatste lid van artikel 1 van dit besluit deze paritaire commissie voorgezeten wordt door een niet-stemgerechtigd magistraat benoemd door de Minister van Verkeerswezen; dat verzoeker, vrederechter te Brugge, sedert Mei 1946 het voorzitterschap heeft waargenomen van deze pari-

taire commissie zonder daartoe te zijn aangesteld bij een besluit genomen door de Koning of door de bevoegde minister; dat een besluit van de Regent dd. 22 December 1947 houdende wijziging van een besluit van de Regent dd. 27 Juli 1946, waarbij verscheidene nationale paritaire comité's werden opgericht, een nieuw nationaal comité voor stadstramwegen en autobuslijnen instelde; dat bij besluit dd. 20 Juli 1949 van de Ministers van Arbeid en Sociale Voorzorg en van Verkeerswezen, gewestelijke paritaire comité's opgericht werden bij de ondernemingen van stadstramwegen en -autobuslijnen, welke onder de bevoegdheid van het nationaal paritair comité der stadstramwegen en -autobuslijnen vallen; dat de artikelen 1 en 7 van dit besluit een paritair comité inrichten bij de «Maatschappij tot exploitatie der buurtlijnen van Oostende en de Belgische badplaatsen» ter vervanging van het comité ingericht door het bovenvermeld ministerieel besluit dd. 26 Februari 1936, en dat artikel 6 bepaalt dat de voorzitters van het comité door de Ministers van Arbeid en Sociale Voorzorg en van Verkeerswezen benoemd worden; dat een ministerieel besluit dd. 27 October 1950 het aantal leden der comité's wijzigde; dat tenslotte bij het bestreden besluit onder meer de heer Vervaeke, ere-procureur des Konings te Brugge, met het tot dan toe door verzoeker uitgeoefend voorzitterschap van het betrokken gewestelijk comité werd belast;

Overwegende dat verzoeker laat gelden dat het bestreden ministerieel besluit nietig is omdat het genomen werd in strijd met het bepaalde van de artikelen 3 en 9 van de besluitwet van 9 Juni 1945; dat volgens verzoeker alleen de Koning het recht heeft de voorzitters van een gewestelijk paritair comité te benoemen;

Overwegende dat artikel 1 van de besluitwet van 9 Juni 1945 een duidelijk onderscheid maakt tussen de nationale paritaire comité's en de gewestelijke paritaire comité's; dat luidens het tweede lid van artikel 1 van deze besluitwet de Minister, op verzoek van elk nationaal comité of van een vertegenwoordigende organisatie, gewestelijke paritaire comité's mag oprichten en hun bevoegdheid vaststellen; dat daaruit volgt dat hij het recht heeft de leden van deze comité's te benoemen; dat de door verzoeker ingeroepen artikelen 3 en 9 deze bevoegdheid van de Minister ongewijzigd laten;

Overwegende dat verzoeker aanvoert dat de betrokken Ministers «misbruik makend van een verstrooidheid of slordigheid van hun voorgangers, betreffende zijn benoemingsbesluit, om reden van partisans politiek en op onverhoedse wijze, een verworven situatie hebben omvergeworpen, met negatie van alle uit deze situatie ontstane rechten, aldus de geest van de wet miskennend, onder het voorwendsel van een loutere vormvereiste; dat inderdaad verzoeker benoemd werd als magistraat en zich als dusdanig gekrenkt acht door de administratieve willekeur van de bevoegde overheid, die heeft gemeend hem zonder enig motief aan de kant te mogen zetten»;

Overwegende dat, wanneer verzoeker tot vrederechter te Brugge werd benoemd in vervanging van Declercq R., die tot gouverneur van de provincie Antwerpen was aangesteld, hij zijn voorganger eveneens als voorzitter van het paritair comité opvolgde, maar zonder dat hij daartoe werd benoemd; dat uit deze toestand verzoeker geen rechten heeft kunnen verwerven ten opzichte van een regelmatige benoeming tot voorzitter;

Overwegende dat verzoeker beweert dat hij «aan de kant werd gezet» zonder enige geldige reden en eigenlijk niet wegens zijn houding als voorzitter of om

de cumulatie van functies van de magistraten van de gerechtelijke orde te vermijden, maar wel om reden van zijn filosofische en politieke opvattingen; dat hij aldus tegen de bestreden beslissing de machtsafwijding inroept;

Overwegende dat de tegenpartij het bestreden besluit rechtvaardigt door de bezorgdheid, de magistraten in het belang van de goede werking van het gerecht zomin mogelijk aan hun gewone rechterlijke functies te onttrekken; dat zij beweert gehandeld te hebben in overeenstemming met de algemene richtlijnen door de Minister van Justitie in zijn schrijven dd. 15 Maart 1949 vastgesteld;

Overwegende dat verzoeker tot staving van zijn middelen geen geldig bewijs inroept; dat het aanbod van bewijs geen andere bepaalde feiten aanhaalt; dat derhalve geen grond bestaat om de zaak wegens machtsafwijding naar de algemene vergadering te verwijzen;

Overwegende tenslotte dat het middel van verzoeker, luidens welk het bestreden besluit nietig zou zijn omdat het besluit van de Regent dd. 22 December 1947 en het ministerieel besluit dd. 27 October 1950, op welke het steunt, nietig zouden zijn wegens machtsafwijding, niet kan weerhouden worden daar dit middel voor de eerste maal in de memorie van wederantwoord wordt ingeroepen;

Besluit :

Artikel 1. — Het beroep is verworpen.

Artikel 2. — De betaling van het recht van 300 fr., wegens kosten, valt ten laste van verzoeker.

HOF VAN BEROEP TE LUIK

5e Kamer. — 11 December 1952.

Voorzitter : M. Claessens.

Raadsheren : M.M. Verreydt en Ulrix.

Openbaar Ministerie : M. Kellens.

Advocaten : Mrs Gruyters en Jenné.

Onrechtmatige daad. — Dood door schuld. — Berekening der schadeloosstelling. — Toepassing der tabellen Dillaers. — Invloed van recht op eventueel ouderdomspensioen.

Daar de gemiddelde levensduur van de mens in de jongste jaren aanmerkelijk is toegenomen onder invloed van allerhande factoren van hygiënische en geneeskundige aard, moet de rechter met dat verschijnsel rekening houden bij de berekening der schadeloosstelling wegens dood door schuld. Toepassing van de tabellen van Dillaers.

Verder moet worden rekening gehouden met het feit, dat het slachtoffer (mijnwerker) op zijn 65e jaar recht zou gehad hebben op pensioen.

O.M. en Vliegen t/ Lambrechts.

II. Ten aanzien der burgerlijke vordering :

Overwegende dat de som van 12.250 frank door de eerste rechter toegekend als vergoeding voor de uitgaven door het overlijden van het slachtoffer genoodzaakt, voldoende voorkomt;

Overwegende, voor wat het loonverlies betreft, dat het bedrag van het jaarlijkse inkomen door het slachtoffer genoten, zijnde 71.400 frank, dient met 35 % verminderd te worden, om reden (dat) lees : der

onkosten, die in de toekomst wegvallen door het verdwijnen van het hoofd van het huisgezin; dat aldus de kapitalisatieberekeningen op grond van een jaarlijks bedrag van $71.400 \times 35 : 100 = 46.110$ frank, moeten gevestigd worden;

Overwegende dat de burgerlijke partij het Hof verzoekt af te zien van de gebruikelijke verouderde sterftetabellen, zelfs van de in het jaar 1926 opgestelde om de tabellen toe te passen, door de Belgische ambtenaar Dillaers opgesteld op grond der sterftcijfers voor de jaren 1946-1949 en der volkstelling van 31 December 1947, welke tabellen gepubliceerd zijn in het Rechtskundig Weekblad 1950-1951, bladzijde 1536 en volgende;

Overwegende dat op dit verzoek dient te worden ingegaan;

Overwegende inderdaad dat het een onbetwistbaar verschijnsel is, dat de levensduur van de mens in de jongste jaren, en wel onder de invloed van allerhande factoren van hygiënische, genees- en heilkundige aard, aanmerkelijk heeft toegenomen; dat de Rechter noodzakelijkerwijze met dit verschijnsel moet rekening houden en bij de berekening der schadeloosstellingen steunen moet op de meest recente gegevens der statistiek, verschaft door schommelingen der demographie;

Overwegende dat luidens bedoelde sterftetabellen de vermoedelijke levensduur van een 48-jarige man vier en twintig jaar bedraagt;

Overwegende echter dat het slachtoffer mijnarbeider was en voor de berekening van zijn volle loon slechts met de tijd, dat hij normaal nog tegen loon zou kunnen arbeiden, mag rekening gehouden worden, welke tijd alleshins op zijn vijf en zestigste jaar een einde zou genomen hebben ingevolge oppensioenstelling;

Overwegende dat de aan de burgerlijke partij toegekende vergoeding op voet ener rente van 4,50 % aldus wordt vastgesteld :

$$46.110,- \times 11.7072 = 539.606,99 \text{ frank};$$

Overwegende dat voor het overige van zijn levensduur, zijnde zeven jaar, het slachtoffer op een mijnwerkerspensioen mocht aanspraak maken en misschien daarbij nog de ene of andere bijverdienste kon verwezenlijken; dat echter bij gebreke aan enig precies gegeven in deze gedachtengang, dit verlies aan inkomen « ex aequo et bono » dient beraamd te worden op de jaarlijkse som van 30.000 frank, waarvan de helft moet afgetrokken worden als vertegenwoordigend de onderhoudskosten van het slachtoffer;

Overwegende dat het kapitaal dezer rente de som belooft van :

$$15.00,- \times 5.8927 = 88.390,50 \text{ frank};$$

Overwegende dat de eerste rechter de morele schade der weduwe oordeelkundig op 80.000,— fr. heeft berekend, doch dat een bedrag van 40.000,— frank voor ieder der beide kinderen als rechtmatig voorkomt;

Om deze beweegredenen,

Het Hof, uitspraak doende in openbare zitting en op tegenspraak;

.....

Rechtdoende ten aanzien van de burgerlijke vordering :

Bevestigt het vonnis a quo, in zoverre het aan de burgerlijke partij Vliegen handelende in eigen naam de sommen van 12.250,80 frank en 80.000,— frank heeft toegekend wegens uitgaven en zedelijk nadeel;

Voormeld vonnis voor het overige wijzigende :

Veroordeelt verdachte te betalen aan de burgerlijke partij Vliegen, handelend in eigen naam, de sommen

van 539.606,99 frank en 88.390,50 frank, zijnde te zamen : 627.997,59 frank, en aan dezelfde partij, optredende « qualitate qua », de sommen van tweemaal 40.000,— frank, d.i. te zamen 80.000,— fran;

Zegt dat al deze sommen vermeerderd zullen worden met de wettelijke intresten te berekenen van de dag des ongevals, zijnde 28 November 1950.

Veroordeelt verdachte tot de kosten van hoger beroep jegens de burgerlijke partij.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 19 Maart 1952.

Voorzitter : M. Verougstraete.

Raadsheren : M.M. Louveaux en De Vreese.

O.M. : M. Matthijs, subst. procureur-generaal.

Advocaten : Mrs Wauters en Degrijse.

Huwelijk. — Echtscheiding. — Overspel van de man in casu geen ernstige belediging van de vrouw, die als grond tot echtscheiding zou kunnen worden aanvaard.

Het feit, dat de man in de bevrijdingsroes, toen hij zich sinds lange maanden alleen bevond in Duitsland, éénmaal een Poolse vrouw zou hebben gebruikt, is niet een belediging van zodanig ernstige aard, dat zij als grond tot echtscheiding zou kunnen worden aanvaard.

Ook blijkt uit de bereidverklaring van de echtgenote het echtelijk leven in het huis harer ouders te hervatten, terwijl toen voormeld feit haar reeds bekend was, dat zij het zelf niet als grove belediging heeft beschouwd.

L. t/ D.

Overwegende dat de beweerde geslachtsziekte, waaraan verweerder in 1945 kort na zijn terugkeer uit Duitsland zou hebben geleden, niet met voldoende zekerheid vaststaat;

dat uit het nauwkeurig getuigschrift, dd. 22 September 1945 van Dr De M., die geïntimeerde op zijn verzoek aan een grondig geneeskundig onderzoek onderwierp, blijkt dat alsdan geen sporen van dergelijke ziekte bij hem te bespeuren vielen;

dat noch de verklaring van de vader van appellante (die beweert dat geïntimeerde hem zijn geslachtsziekte zou hebben bekend), noch die van getuige R. (die slechts spreekt van horen zeggen), noch die van getuige R. (die het feit zou hebben vernomen van appellante zelf en beweert een besmeurd hemd te hebben gezien) tegen deze geneeskundige vaststelling opwegen; dat zij alleszins niet volstaan om met zekerheid tot het bestaan (ook in Mei 1945) van de geslachtsziekte te besluiten;

Overwegende dat het feit, dat geïntimeerde geslachtsbetrekkingen heeft gehad met een Poolse vrouw, door zijn eigen niet verdachte bekentenis wel vaststaat, maar dan alleen binnen de perken dezer bekentenis;

Overwegende echter dat de eerste rechter met reden heeft geoordeeld dat dit feit in de gegeven omstandigheden geen voldoende ernstig beledigend karakter heeft gehad om als grond van echtscheiding te worden aanvaard;

dat die betrekkingen, zoals zij uit hun bekentenis blijken, er zich immers toe hebben beperkt, dat geïntimeerde, in de bevrijdingsroes, toen hij zich sinds

lange maanden alleen bevond in Duitsland, éénmaal een Poolse vrouw zou hebben gebruikt;

dat appellante zonder voormelde bekentenis dit feit niet zou hebben gekend;

dat de omstandigheden dat appellante, toen het feit haar reeds bekend was, bereid was het echtelijk leven in het huis harer ouders te hervatten, overigens van aard is te doen aannemen dat zij zelf het feit niet als erg beledigend heeft beschouwd;

Overwegende dat het Hof met de eerste rechter van oordeel is, en dit om de redenen door hem oordeelkundig in het bestreden vonnis uiteengezet, dat het geenszins bewezen is dat geïntimeerde zijn echtgenote zonder reden en op beledigende wijze zou hebben verlaten;

Overwegende dat ten slotte door het tegenverhoor (nl. door de verklaring van getuige J. Luc) gebleken is, dat appellante door haar houding tegenover een werkgezel in zekere mate aanleiding heeft gegeven tot praatjes, zodat, indien geïntimeerde haar tijdens de procedure deze houding heeft verweten, het geenszins bewezen is dat hij dit kwaadwillig zou hebben gedaan;

Overwegende derhalve dat ook deze laatste grief niet de belediging van erge aard uitmaakt die de echtscheiding zou rechtvaardigen;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935; Wijzende op tegenspraak en op eensluidend advies van de heer substituit procureur-generaal Matthijs, alle verdere en strijdige besluiten verwerpende als ongegrond;

ontvangt het hoger beroep, verklaart het ongegrond, wijst het af en bevestigt het bestreden vonnis;

Verwijst appellante in de kosten van de aanleg.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 19 Juni 1952.

Voorzitter : M. De Brabandere.

Raadsheren : M.M. de Walque en Van Parijs.

Advocaat-Generaal : M. Vanhoudt.

Advocaten : Mrs Lannoo en Castille.

Douanen en accynzen. — Artikel 233 der Algemene Wet stelt geen termijn binnen dewelke uiterlijk proces-verbaal moet worden opgemaakt. Vervolging wegens overtreding van de wetten op de douanen en accynzen op grond ener huiszoeking, die het opsporen van overtredingen van de wet van 29 Augustus 1919 op het regime van de alcohol ten doel had. — Nieuwe huiszoeking niet vereist.

Zo artikel 233 der Algemene Wet op de douanen voorschrijft, dat de processen-verbaal terstond of tenminste zo gauw mogelijk moeten worden opgemaakt, bepaalt de wet echter geen enkele termijn, binnen dewelke het proces-verbaal uiterlijk moet worden opgemaakt. Het min of meer lange tijdsverloop tussen het constateren der overtreding en de datum van het proces-verbaal is zonder invloed op de geldigheid en de bewijskracht van die akte.

Waar bij een huiszoeking, die ten doel had na te gaan of in de voor het publiek toegankelijke ruimten van bedoeld perceel geen overtreding gepleegd werd van de wet van 29 Augustus 1919 op het regime van de alcohol, de agenten van de fiscus het vermoeden

opdeden van een overtreding van de wetten op de douanen en accijnzen, waren zij bevoegd om de huiszoeking, welke zij op wettige wijze verricht hadden met het oog op het opsporen van overtredingen van de wet van 29 Augustus 1919, te doen dienen als basis van vervolgingen wegens overtreding van de wetten op de douanen en accijnzen. Een nieuwe huiszoeking was daartoe niet meer vereist.

Openbaar Ministerie en Minister van Financiën
t/Rommelaere.

Overwegende dat de hogere beroepen tijdig en regelmatig werden ingesteld;

Overwegende dat beklagde, gedagvaard in eerste aanleg evenals in hoger beroep, onder de naam van Rommenlaere, wanneer haar naam Rommelaere is, verklaart vrijwillig te verschijnen op de haar gegeven dagvaarding;

I. Aangaande de telastlegging A :

Overwegende dat, zo artikel 233 der Algemene Wet op de douanen voorschrijft dat de processen-verbaal terstond of ten minste zohast mogelijk zullen worden opgesteld, de wet nochtans geen uiterlijke tijdsbepaling bevat voor het opmaken van het proces-verbaal; dat de min of meer lange tijdsruimte tussen de vaststelling der overtreding en de datum van het proces-verbaal zonder invloed is op de geldigheid en de bewijskracht van die akte;

Overwegende dat het proces-verbaal opgesteld werd op 9 Augustus 1949, wanneer de huiszoeking, die tot het ontdekken der alcoholische dranken leidde, op 23 Juli 1949 had plaats gegrepen;

dat dient te worden opgemerkt dat reeds vier dagen later, en wel op 27 Juli, verdachte door de verbalisanten ondervraagd werd, zodat er ter zake niet ernstig sprake kan zijn van vertraging;

Overwegende dat verdachte niet op het onverwachts ondervraagd werd, daar zij in haar verhoor verklaard heeft op de hoogte te zijn van de feiten; dat bijgevolg dient aangenomen te worden dat zij tijd en gelegenheid gehad heeft om hare verdediging voor te brengen; dat bij die ondervraging op 27 Juli en bij een latere op 18 Augustus, zij hoegenaamd geen gewag heeft gemaakt van het verweerstelsel dat zij nu in hoger beroep voor de eerste maal opwerpt;

Overwegende dat verdachte de openingstaks der inrichting « Les Caves du Majestic » op zich genomen had; dat zij niet het minste bewijs levert, waaruit zou blijken dat zij ten tijde der feiten buiten de exploitatie der inrichting stond;

II. Aangaande de telastlegging B :

Overwegende dat verdachte in haar ter terechtzitting van 9 Februari l.l. overgelegde conclusie aanvoert dat de vaststellingen en het proces-verbaal, voor wat deze telastlegging B betreft, volstrekt nietig zijn en als niet bestaande dienen te worden beschouwd, en dit op grond, dat de bij artikel 181 der Algemene Wet op de douanen en accijnzen voorgeschreven formaliteiten niet zouden in acht genomen zijn;

Overwegende dat de huiszoeking, welke de agenten van de fiscus op 23 Juli 1949 deden, in de voor het publiek toegankelijke ruimten der inrichting « Les Caves du Majestic », alleen ten doel had na te gaan of in deze inrichting geen inbreuk gepleegd was op de wet van 29 Augustus 1919 op het regime van de alcohol;

Overwegende dat na de vaststelling bij die huiszoeking dat door de vereiste bescheiden en geleibrieven niet gerechtvaardigd was over de herkomst der ontdekte sterke dranken en vermoëddend dat de dranken welke zij krachtens artikel 12 der wet op het regime van de alcohol gemachtigd waren op te zoeken en, op grond van diezelfde wet regelmatig hadden aangeslagen, ook het voorwerp van een overtreding op de douanen- en accijnswetten konden uitmaken, waren de agenten van het Beheer gemachtigd de huiszoeking, welke zij op wettelijke wijze uitgevoerd hadden met het oog op opsporing van overtredingen van de wet van 29 Augustus 1919, te gebruiken als basis van vervolgingen wegens overtreding van de wetten op de douanen en accijnzen;

Overwegende dat, toen de agenten in hun proces-verbaal beklagde in verdenking stelden uit hoofde van een douane-overtreding, zij deze overtreding niet meer hadden op te zoeken bij middel van een nieuwe huiszoeking, dewelke, gezien de reeds gedane ontdekking der gaestrijke dranken, overbodig en modeloos zou geweest zijn (Verbrekking, 10 December 1941, Pas. 1941, I, 4, 48);

Overwegende dat beide aan beklagde ten laste gelegde feiten A en B vóór het Hof bewezen zijn gebleven, zoals zij door de eerste rechter werden beoordeeld en aangenomen; dat de opgelegde straffen rechtmatig voorkomen en dienen te worden gehandhaafd;

Om deze redenen,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935; artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering, en de wetsbepalingen bij het bestreden vonnis aangehaald, alle wetsbepalingen welke door de heer Voorzitter op deze terechtzitting aangeduid zijn geworden,

Het Hof,

Rechtdoende op tegenspraak,
ontvangt de ingestelde beroepen en, er over beslissende,

verleent akte aan verdachte van haar verklaring dat zij vrijwillig verschijnt, en alle strijdige conclusies als ongegrond afwijzend,

bevestigt het bestreden vonnis;

Verwijst verdachte in de kosten van hoger beroep.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

2e Kamer bis — 30 April 1952.

Voorzitter : M. De Preter.

Rechters : M.M. Jans en Cornette.

Advocaten : Mrs De Clercq en Baeté.

Wegenverkeer. — Door ongeval veroorzaakte schade. — Verkeersfout van verweerder, mogelijk gevolg van de fout van een ander, onbekend gebleven, autobestuurder. — Aansprakelijkheid.

Hij die door zijn foutief rijden schade heeft toegebracht aan een ander motorrijtuig, is tot vergoeding dezer schade verplicht, ongeacht of dit foutief handelen het gevolg mocht zijn van de fout van een derde, wat meteen in zich sluit, dat om foutief te zijn het afwijken uit de verkeersrichting een actieve daad moet zijn en geen passief ondergaan van een onafwendbaar iets, waarbij geen fout denkbaar is.

N.V. Agence Minière et Maritime t/ Heylen.

Overwegende dat de eis schadevergoeding beoogt naar aanleiding van een verkeersongeval, dat plaats had in de Quellinstraat te Antwerpen, op 18 Juni 1951, circa 22 uur, en waarbij het voertuig van aanlegster, waarvan gezegd wordt dat het onbeheerd, maar reglementair geparkeerd stond, schade leed, veroorzaakt door verweerder;

Overwegende dat ter zake geen proces-verbaal werd opgesteld;

Overwegende dat aanlegster beweert dat verweerder alleen verantwoordelijk is voor het ongeval, omdat hij fouten beging, die rechtstreeks in verband staan met de overwete schade, en namelijk verzuimde de rechterzijde te houden in de richting zijner beweging en dat hij niet voortdurend meester is gebleven van zijn snelheid, in acht nemende de gevaarlijke plaatsomstandigheden en dat hij gereden heeft met een snelheid of op een wijze die gevaarlijk was;

Overwegende dat verweerder niet betwist de schade aan het voertuig te hebben veroorzaakt, maar beweert geen fout te hebben begaan; hij zou slechts het instrumentum der schade zijn geweest; hij beweert dat een derde onbekende een fout of fouten heeft begaan, die het schadeverwekkend feit ten gevolge hadden;

Overwegende dat niet betwist wordt dat verweerder in de Quellinstraat reed, komende van het park, in de richting van de De Keyserlei en dat hij in aanraking is gekomen met de auto van aanlegster, die aan de overkant van de weg geparkeerd stond, dus aan de linkerkant der baan ten opzichte van de rijbeweging van verweerder;

Overwegende dat verweerder beweert, dat, zo hij schade veroorzaakte, dit niet het gevolg is van een fout door hem begaan, maar wel door een fout van een derde onbekende, die hem plotseling en onverwachts de weg heeft afgesneden door na stilstand zich in beweging te hebben gesteld juist voor zijn aankomst, met gevolg dat verweerder bij remming wegslipte en aan de overzijde der straat in aanraking kwam met aanlegster;

Overwegende dat verweerder aanbiedt te bewijzen door alle middelen van recht, getuigen inbegrepen, zekere feiten, die te zijnen exclusieven voordele het karakter kunnen vertonen van redenen van bevrijding;

Overwegende dat, indien mocht komen vast te staan, dat een onbekend gebleven autobestuurder de allereerste aanleiding zou zijn geweest tot onderhavige aanrijding, nochtans ten opzichte van eiseres moet aanvaard worden dat, waar haar geen de minste fout treft, die in welke mate ook bijgedragen zou hebben tot zijn schade, dezelve dient te worden vergoed door degene, die ze hem foutief berokkende, ongeacht of dit foutief handelen het gevolg zou zijn van de fout van een derde, wat meteen in zich sluit dat om het vereiste foutief karakter te krijgen het afwijken uit de verkeersrichting een actieve daad moet zijn en geen passief ondergaan van een onafwendbaar iets, waarbij geen fout denkbaar is;

Dat ter zake de verkeerd uitgevallen ontwikkelingsmanoeuvres, omdat zijn snelheid niet aangepast was aan het bewezen slipgevaar, de dader ervan tot vergoeding der veroorzaakte schade verplicht en hij hier toe zelfs in geval van ontdekken en aanspreken van de aanvankelijke overtreder, met deze in solidum gehouden is al kan hij zich door deze laatste doen vrijwaren;

Wat de schade betreft :

Overwegende dat de herstellingskosten en de duur der herstellingen op tegenspraak werden vastgesteld

en op beslissende en onwederroepelijke wijze geschat werden op 15.166,40 frank en zes dagen;

Dat, indien de werkelijk geleden schade hoger mocht blijken te zijn, dit in gene mate aan het gegeven woord wijziging mag teweegbrengen; dat aanlegster ten onrechte dwaling inroept, vermits de meer gevorderde kosten betrekking hebben op een remmenstelsel, waarvoor in het proces-verbaal van schatting herstellingskosten voorzien waren;

Overwegende dat de taks ten belope van 1,517 fr. de gevraagde 3 dagen wachttijd en de dagelijkse vergoeding tegen 200 fr. en de depannagekosten van 365,80 fr. de Rechtbank billijk voorkomen;

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

6e Kamer — 13 November 1952.

Alleensprekend rechter : M. De Preter.

O.M. : M. Hernould.

Advocaten : Mrs Van Dessel en Verschueren.

Wegenverkeer. — Door ongeval veroorzaakte schade. — Verkeersfout van verweerder, mogelijk gevolg van de fout van een ander, onbekend gebleven autobestuurder. — Aansprakelijkheid.

Hij die door zijn foutief rijden schade heeft veroorzaakt aan een ander motorrijtuig, is tot vergoeding dezer schade, verplicht, ongeacht of dit foutief handelen het gevolg mocht zijn van de fout van een derde, wat meteen in zich sluit, dat om foutief te zijn het afwijken uit de verkeersrichting een actieve daad moet zijn en niet een passief ondergaan van een onafwendbaar iets, waarbij een fout niet denkbaar is.

De benadeelde is verplicht de schade naar redelijke mogelijkheid te beperken.

Van Boom t/ De Wolf en Brouwerij van Alken.

Aangezien aanlegger de vergoeding beoogt der schade, welke op 15 September 1951 aan zijn vrachtauto toegebracht werd, toen een andere vrachtauto, bestuurd door verweerder voor rekening van tweede verweerster, hem aanreed in de Kerkstraat te Antwerpen;

Overwegende dat het desbetreffend gedane straf-onderzoek zonder gevolg ter zijde gelegd werd door het Parket en huidige vordering tijdig ingesteld werd;

Overwegende dat partijen het eens zijn om aan te nemen, dat eerste verweerder de vrachtauto van aanlegger aanreed bij het uitvoeren van een ontwikkelingsmanoeuvre tegenover een tegenligger welke onvereenzelligd bleef;

Overwegende dat, waar eerste verweerder van zijn kant ook toegeeft bij het remmen plotseling weggelipt te zijn, hij zich alleszins niet hield aan artikel 42 van het Verkeersreglement en hij om aan de gevolgen dezer fout te kunnen ontkomen, te vergeefs zou beweren dat uiteindelijk de onbekend gebleven autobestuurder die plotseling achter een tramrijtuig opdaagde en hem tot ontwijkning verplichtte, de enige schuld draagt aan het ongeval;

Dat inderdaad ten opzichte van eiser moet aanvaard worden dat, waar hem geen de minste fout treft, die in welke mate ook zou bijgedragen hebben tot zijn schade, dezelve dient vergoed te worden door degene, die ze hem foutief berokkende, ongeacht of dit foutief handelen het gevolg zijn kan van de fout van een

derde, — wat meteen dan ook in zich sluit dat om het vereiste foutief karakter te krijgen het ingeroepen afwijken uit de verkeersrichting een actieve daad moet zijn van de afwijkende bestuurder en niet een passief ondergaan van een onafwendbaar iets, waarbij de fout ondenkbaar is;

Overwegende dat het afwijken van eerste verweerder geen passief ondergaan van een onafwendbaar iets was en eerste verweerder dan ook, en naast hem zijn aansteller; tweede verweerder, in te staan heeft voor de schadelijke gevolgen der aanrijding;

Overwegend dat verweerders het bedrag der herstellingen niet betwisten, doch wel de in rekening gebrachte verletvergoeding;

Dat zij er namelijk op wijzen dat zij eerst in gebreke gesteld werden om op tegenspraak de aangerichte schade vast te stellen op 20 September 1951, d.i. vijf dagen na het ongeval en hen hiervoor 48 uren gelaten werd, zodat ze slechts als verlet willen toegeven: deze 48 uren + de vijfdaagse duur der herstellingen of in totaal 7 dagen;

Overwegende nochtans dat uit het onderzoek der plaatselijke politie te onthouden is, dat op de dag zelve van de aanrijding beide verweerders wisten dat de vrachtauto van aanlegger beschadigd was, om welke reden zelfs hun verzekeringsmaatschappij verwittigd werd;

Overwegende dan ook dat de afwezigheid van reactie van hunnentwege tot op het uiterste tijdstip (23 September 1951) door aanlegger bepaald voor de vaststellingen op tegenspraak voor rekening moet blijven van verweerders, zodat de verletschade beloopt van en met 15 September tot en met 28 September 1951 (23.9 + 5 dagen herstellingsduur), zijnde 14 dagen tegen 250 fr. daags, of 3.500 fr.;

Overwegende dat het verlet, door zijn aanlegger opgegeven van 23 September tot 18 Oktober 1951, niet kan aanvaard worden, omdat hij enerzijds zelf een uiterste datum had bepaald, die verweerders mochten aanzien als onherroepelijk, en anderzijds omdat een toegebrachte schade door een gewilde passiviteit van de schadelijder, wanneer het in zijn macht ligt deze te beperken, niet buiten verhouding mag vergroot worden.

.....

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

4 Juni 1952.

Voorzitter : M. Meulemans.

Rechters : M.M. Helleputte en Deviaene.

Advocaten : Mrs Rapport, Hoeylaerts, Legrand en Theunis.

1. Burgerlijke rechtsvordering. — Vereisten voor oproeping en vrijwaring. — Kosten in de hoofdzak niet ten laste van de in vrijwaring opgeroepen partijen.
2. Buitengewoon huurrecht. — Vaststaande huurprijs op 1 Augustus 1939. — Geen schatting van de huurwaarde. — Elementen ter bepaling van de huurverhoging.
3. Gemeente. — Alternatief karakter van de verbintenis uit artikel 92 van het Decreet van 30 December 1809. — Criteria voor de bepaling van de door de gemeente aan de pastoor uit te betalen woningsvergoeding.

1. In verband met artikel 92 van het Organiek Decreet van 30 December 1809, waarbij aan de gemeenten de verplichting wordt opgelegd aan de pastoor of

de plaatsvervangende kapelaan een pastorie of bij gebreke daarvan een woning of althans een vergoeding in geld te verschaffen, moet worden beslist dat de betrokken gemeenten door de pastoor of de plaatsvervangende kapelaan in vrijwaring kunnen worden opgeroepen, wanneer de eigenaar van de aan de pastoor of kapelaan-plaatsvervanger verhuurde woning van laatstgenoemde verhoging van de huur vordert.

Voormeldt artikel scheidt voor de pastoor een persoonlijk recht van burgerlijke aard, zodat de Rechter krachtens artikel 92 der Grondwet bevoegd is om kennis te nemen van de door een bedienaar van de godsdienst tegen een gemeente ingestelde vordering ten einde een woning of een vervangende vergoeding in geld te bekomen. Hetzelfde geldt, wanneer een pastoor, in rechte door zijn eigenaar opgeroepen om het bedrag van zijn huishuur te horen bepalen, de gemeente in vrijwaring roept.

De in vrijwaring opgeroepen partijen kunnen niet worden veroordeeld in de op de hoofdeis gevallen kosten, nu het instellen van deze hoofdeis niet aan hun schuld te wijten was, daar zij totaal buiten de rechtsverhouding tussen partijen staan en enkel door een oproeping in vrijwaring daarin konden betrokken worden.

Wel moeten de in vrijheid opgeroepen partijen worden veroordeeld tot vrijwaring van de huurder wegens de tegen hem uitgesproken veroordelingen tot hoofdsom, intresten en kosten.

2. Wanneer de op 1 Augustus 1939 geldende huurprijs van een huis door verhuurder en huurder niet wordt betwist, wordt die prijs vermoed de normale huurwaarde te zijn. Bij ontbreken van bewijs of bewijsaanbod van de eventuele uitzonderlijke voorwaarden, waaronder die huurprijs zou zijn overeengekomen, vermag de Rechter niet in te gaan op het verzoek van een der in vrijwaring opgeroepen gemeenten om een onderzoek te bevelen omtrent de huurwaarde of deze op andere wijze te schatten.

Elementen ter bepaling van de huurprijs (zie nader het vonnis).

3. Krachtens het Koninklijk Besluit van 26 Maart 1890 moeten, zo een parochie zich uitstrekt over het grondgebied van verscheidene gemeenten, deze laatste de woning of vergoedingslast dragen naar verhouding van hun onderscheidenlijke tot bedoelde parochie behorende bevolking.

De bij artikel 92 van het Decreet van 30 December 1809 aan de gemeenten opgelegde verbintenis is een alternatieve; hieruit dient te worden afgeleid dat, zo de gemeenten hun keuze vestigen op een vergoeding in geld, zij verplicht zijn die vergoeding op zodanig bedrag te bepalen, dat aan de pastoor of de plaatsvervangende kapelaan de mogelijkheid wordt geboden daaruit een woning te bekostigen in overeenstemming met zijn ambt en waardigheid.

Ter bepaling van de vergoeding voor een woning geldt niet algemeen het beginsel, dat zulks zou moeten geschieden op basis van vergelijking met de aan pastoors van omliggende parochiën toegekende bedragen. Veeleer dient rekening te worden gehouden eensdeels met de inkomsten van de gemeenten, anderdeels met de huurwaarde van dergelijke woningen in de gemeente.

Het Decreet van 30 December 1809 vindt zijn oorsprong in de wet van 12/14 Juli 1790, waarbij aan de Natie de verplichting werd opgelegd aan de bedienaars van de eredienst een behoorlijke woning te verschaffen of een vergoeding in geld gelijk met

de «huurprijs». Het Decreet van 1809 heeft zich ertoe beperkt die last over te dragen op de gemeenten zonder aan de geest van de wet van 12/14 Juli 1790 te tornen. Daaruit volgt, dat het begrip «indemniteit» dient te worden vastgekoppeld aan het begrip «huurwaarde» en derhalve in de meeste gevallen gelijkgesteld met de «huurprijs».

Stad Leuven en Gemeente Kessel-Lo t/
Becker en Becker t/ Van Diest.

Gezien de stukken van het geding en meer bepaald het vonnis van 10 Juli 1951, in gelijkvormige uitgifte voorgelegd, bij verstek gewezen tegenover de partij «Gemeente Kessel-Lo» en op tegenspraak tegenover de andere partij, door de heer Vredenechter van het tweede kanton Leuven, regelmatig bestreden door partij Becker bij geboek exploit van deurwaarder Eeckhaut Léon, ambtelijk wonende te Leuven, aan partij Van Diest betekend op 11 December 1951, door partij «Stad Leuven», bij geboek exploit van deurwaarder Janssen Louis, ambtelijk wonende te Leuven, aan partij Becker betekend op 20 November 1951 en door partij «Gemeente Kessel-Lo» bij geboek exploit van deurwaarder Simon Emile, ambtelijk wonende te Leuven, aan partij Becker betekend op 25 Augustus 1951;

Overwegende dat de ontvankelijkheid van de beroepen niet wordt betwist;

Overwegende dat de eerste rechter terecht heeft vastgesteld dat de zaken, ingeschreven onder de rollnummers 5834, 5962 en 5999, verkocht zijn en ze uit dien hoofde heeft samengevoegd; dat het dan ook past daarover uitspraak te doen bij één en hetzelfde vonnis;

Overwegende dat beroepene Van Diest ingevolge een rekest van 12 Maart 1951 partij Becker in rechte heeft geroepen ten einde de huurprijs van het huis, door hem van haar in in huur genomen te Heverlee, Schreurvest 65, te laten verhogen met 200 % vanaf de eerste vervaldag na 1 Januari 1951;

Overwegende dat partij Becker dienvolgens bij geboek exploit van 17 Maart 1951 van deurwaarder Eeckhaut Léon, beroepsters, de «Stad Leuven» en de «Gemeente Kessel-Lo», alsook de gemeente Heverlee in tussenkomst en vrijwaring liet dagvaarden ten einde het tussen hem en partij Van Diest te wijzen vonnis aan gemelde gemeenten gemeen te horen verklaren en ze te doen veroordelen om hem een jaarlijkse bijkomende vergoeding uit te betalen, gelijk aan het verschil tussen de hem op dit ogenblik uitbetaalde, zijnde 9.000 frank, en de som, op dewelke de jaarlijkse huurprijs door de eerste rechter zou worden vastgesteld;

Wat de ontvankelijkheid betreft :

Overwegende dat de eis van partij Van Diest, strekkende tot verhoging van een huishuurprijs en tot betaling ervan, ontvankelijk is;

Overwegende dat, met inachtneming van de tekst van artikel 92 van het Organiek Decreet de dato 30 December 1809, hetwelk aan de gemeenten de verplichting oplegt aan de pastoor of parochiebedienaar een pastorie te verschaffen of een woning, of, bij gebreke daarvan, een geldelijke vergoeding, er aanleiding toe bestaat te beslissen dat de betrokken gemeenten door de pastoor of parochiebedienaar ter zake kunnen worden geroepen om hem te vrijwaren voor de veroordelingen, die tegen hem mochten worden uitgesproken (Beroep Luik, 29 Mei 1889, Pas, 1889, II, 303);

Overwegende dat bedoeld artikel voor de pastoor een persoonlijk recht scheidt van burgerlijke aard (Pandeptes Belges, T. 29, V°, Dépenses obligatoires, n° 59);

Overwegende derhalve dat de Rechtbank krachtens artikel 92 van de Grondwet bevoegd is om kennis te nemen van de eis door een bedienaar van de eredienst tegen een gemeente ingesteld, ten einde van deze laatste een woning te bekomen of ten einde het bedrag van de vervangende vergoeding te bepalen; dat hetzelfde principe geldt, wanneer een pastoor, in rechte door zijn eigenaar opgeroepen tot bepaling of betaling van zijn huishuur, de gemeente in vrijwaring oproept (Beroep Luik, aangehaald arrest);

Ten gronde :

Overwegende dat de basishuurwaarde op 1 Augustus 1939 van het huis, gelegen te Heverlee, Schreurvest 65, door de rechtstreeks betrokken partijen, Van Diest en Becker, respectievelijk eigenares en huurder, niet wordt betwist;

dat deze huurwaarde, zijnde 500 frank per maand, derhalve vermoed wordt de normale huurwaarde te zijn (Cass. 2 December 1949, J. T. 1949, blz. 89);

dat bij ontstentenis van bewijs of bewijsaanbod van de eventuele uitzonderlijke voorwaarden, waaronder deze huurprijs zou zijn bedongen, het aan de Rechtbank onmogelijk is in te gaan op de vraag van de partij «Gemeente Kessel-Lo» om de huurwaarde te laten onderzoeken of om ze op een andere wijze te schatten (Antwerpen, 5 Augustus 1948, R. W. 1948-'49, kol. 442);

Overwegende dat niet wordt betwist dat op deze basishuurprijs vroeger reeds een verhoging van 100 % werd toegepast;

Overwegende dat de eerste rechter, ingaande op de vraag van partij Van Diest, en oordelende naar billijkheid, zoals bepaald in artikel 11 der wet van 20 December 1950, voormelde basishuurwaarde met 200 % heeft verhoogd en de huurprijs derhalve gebracht heeft op 1.500 frank in de maand, dit vanaf de eerste vervaldag na 12 Maart 1951;

Overwegende dat, binnen het raam van het begrip «billijkheid» beschouwd, volgende niet-betwiste elementen ter zake in aanmerking dienen te worden genomen :

1) dat de echtgenoot van partij Van Diest slechts over een inkomen van 1.750 frank in de maand beschikt;

2) dat het gezin Van Diest, dat benevens de echtgenoten bestaat uit twee minderjarige kinderen, met uitzondering van bovenvermelde karige en ontoereikende bedrijfsinkomsten, enkel beschikt over de opbrengst van haar weliswaar talrijke onroerende goederen;

3) dat partij Van Diest de lasten op het verhuurd goed draagt;

4) dat partij Becker geen personen ten laste heeft en voor het dienstjaar 1950 getakseerd werd op een inkomen van 55.528 frank;

5) dat dezelfde partij daarenboven van partijen «Stad Leuven» en «Gemeente Kessel-Lo» en van de gemeente Heverlee, op wier grondgebied zijn parochie zich uitstrekt, een woningvergoeding bekomt, bedragende tot op heden 9.000 frank per jaar;

Overwegende dat partij Van Diest in verband met punt 2 aanvoert dat hij voor het dienstjaar 1950 getakseerd werd op een netto-inkomen van 85.600 frank en hieruit terecht afleidt, dat dit laatste in verhouding geringer is dan dit van partij Becker, rekening houdend met haar gezinslasten;

Overwegende weliswaar dat partij Stad Leuven desbetreffende opwerpt, dat partij Van Diest in de loop van 1950 haar onroerend vermogen door erfenis in niet geringe mate zag aangroeien, zodat haar inkomen eveneens is gestegen; dat er echter geen bewijs wordt voorgebracht, waaruit de verhoging van dit inkomen blijkt;

Overwegende dat ter zake een verhoging van 200 % van de opbrengst van bedoeld onroerend goed tegenover zijn opbrengst in 1939 niet overdreven voorkomt;

Overwegende verder dat omwille van het element genoemd onder punt 5, slechts in ondergeschikte orde dient rekening te worden gehouden met de verhouding tussen de inkomsten van eigenares en huurder;

Overwegende derhalve dat de door de eerste rechter bepaalde huurverhoging volkomen overeenstemt met de hoger vermelde billijkheidselementen;

Overwegende dat de parochie Sint-Antonius, waarvan partij Becker de pastoor is, zich uitstrekt over het grondgebied der stad Leuven en der gemeenten Heverlee en Kessel-Lo;

Dat luidens het Koninklijk Besluit van 26 Maart 1890 zo een parochie zich uitstrekt over het grondgebied van verscheidene gemeenten, deze laatste de wonings- of vergoedingslast dragen naar verhouding van hun bevolking in bedoelde parochie;

Overwegende dat de bij artikel 92 van het Decreet van 30 December 1809 aan de gemeenten opgelegde verplichting een alternatief karakter vertoont; dat daaruit reeds dient te worden afgeleid dat, zo de gemeenten de voorkeur hechten aan een vergoeding in geld, zij de verplichting hebben het bedrag ervan op een zodanig peil te brengen, dat aan de pastoor of de bedienaar de mogelijkheid wordt geboden zich een aan zijn ambt en waardigheid aangepaste woning te verschaffen;

Overwegende dat partij Stad Leuven ten onrechte als algemeen geldend beginsel stelt, dat de woonvergoeding dient te worden bepaald op basis van vergelijking met de aan de omliggende parochiën toegekende; dat de woorden « en cas de besoin », voorkomende in de rechtspraak, waarop deze partij zinspeelt, voldoende wijzen op het uitzonderlijk karakter van dit criterium (Rép. Prat., V°, Cultus, n° 1006);

Overwegende dat veeleer dient rekening te worden gehouden met de inkomsten van de gemeenten enerzijds en met de huurwaarde van de woningen in de gemeenten anderzijds (op. cit., V°, Cultus, n° 1005);

Overwegende verder dat het Decreet van 30 December 1809 zijn oorsprong vindt in de wet van 12/14 Juli 1790, dewelke aan de Natie de verplichting oplegde aan de bedienaars van de eredienst een fatsoenlijke woning te verschaffen, waarvan de vergoeding de « huurprijs » diende te vertegenwoordigen; dat bedoeld Decreet zich ertoe heeft beperkt deze last over te dragen aan de gemeenten zonder aan de geest van de wet van 12/14 Juli 1790 te tornen (cfr. Brussel, 27 April 1887, Pas. 1887, II, 232);

Overwegende dat daaruit volgt dat het begrip « indemniteit » dient te worden vastgekoppeld aan het begrip « huurwaarde » en derhalve in het meerendeel der gevallen zal dienen gelijkgesteld te worden met het begrip « huurprijs », cfr. eveneens Antwerpen, 7 Augustus 1913, Pas. 1913, III, 193);

Overwegende dat de eerste rechter dan ook terecht de door de gemeenten aan partij Becker uit te keren vergoeding bepaald heeft op 1.500 frank in de maand, zulks vanaf de eerste vervalldag na 12 Maart 1951;

Overwegende dat partij Stad Leuven beweert dat de onderlinge vergoedingsverhouding tussen de gemeenten zou dienen te worden gewijzigd in volgende zin: Heverlee 5, Leuven 3 en Kessel-Lo 2; dat tot

staving van deze bewering stukken worden overgelegd, waaruit blijkt hoeveel inwoners der stad Leuven en der gemeente Kessel-Lo de parochie Sint-Antonius bewonen;

Overwegende echter dat noch in eerste aanleg, noch in hoger beroep, door partijen werd vermeld hetzij het aantal inwoners der gemeente Heverlee, woonachtig in bedoelde parochie, hetzij het globaal aantal inwoners dezer parochie; dat de Rechtbank dan ook niet beschikt over de nodige elementen om de onderlinge vergoedingsverhouding te wijzigen en de eerste rechter dan ook wijselijk de vroegere verhouding heeft laten bestaan;

Wat de kosten betreft :

Overwegende dat de eerste rechter ten onrechte de in tussenkomst en vrijwaring opgeroepen partijen tot al de kosten heeft veroordeeld, inbegrepen die van de eis, door partij Van Diest ingeleid tegen partij Becker;

Overwegende immers dat het verkeerd is te beweren, dat deze laatste eis door hun schuld moest worden ingesteld, daar zij totaal buiten de rechtsverhouding tussen partijen Van Diest-Becker staan en er enkel konden bij betrokken worden ingevolge een oproeping in vrijwaring;

Overwegende echter dat de eerste rechter bij zijn uitspraak nopens deze oproeping de betrokken gemeenten had dienen te veroordelen om partij Becker te vrijwaren wegens tegen deze uitgesproken veroordelingen in hoofdsom, intresten en kosten (cfr dispositief van het aangehaalde arrest Luik, 29 Mei 1889);

Overwegende dat hij eveneens ten onrechte de gemeente Kessel-Lo op grond dat ze in eerste aanleg verstek liet gaan, verwezen heeft in de helft der kosten; dat hij immers, rekening houdende met de gelijke juridische belangen van de drie gemeenten, de kosten had dienen in gelijke mate onder hen te verdelen;

Overwegende echter dat het bestreden vonnis kracht van gewijsde heeft bekomen tegenover de gemeente Heverlee, zodat de Rechtbank aan de toestand van deze partij niets kan wijzigen;

Om deze redenen,

De Rechtbank,
Rechtsprekend in hoger broep,

Vonnissende op tegenspraak en bij één en hetzelfde vonnis over de zaken ingeschreven op de rol onder nummers 5834, 5062 en 5999;

Alle verdere of tegenstrijdige besluiten van de hand wijzende als zijnde ongegrond;

Ontvangt de vorderingen en verklaart tevens de beroepen ontvankelijk en deels gegrond;

Bevestigt derhalve het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen, behalve die omtrent de kosten;

Zegt dienvolgens voor recht dat de door partij Becker aan partij Van Diest te betalen huishuur zal verhoogd worden met 200 % en aldus gebracht op 500 frank $\times$ 3 = 1.500 frank in de maand, dit retroactief vanaf de eerste vervalldag na 12 Maart 1951;

Zegt dat partijen de Stad Leuven, de gemeente Kessel-Lo en de gemeente Heverlee zullen gehouden zijn partij Becker te vrijwaren tegen voormelde veroordeling;

Veroordeelt dienvolgens de vrijwarende partijen om aan partij Becker eveneens vanaf de eerste vervalldag na 12 Maart 1951 uit te keren: een geldelijke woonvergoeding van 1.500 frank in de maand, onder hen te verdelen naar de thans bestaande verhouding en onder

voorbehoud van hun recht in de toekomst aan partij Becker een pastorij of een behoorlijke woning te verschaffen;

Wijzig het bestreden vonnis in zijn beschikking betreffende de kosten en dienaangaande doende wat de eerste rechter had moeten doen, en na te hebben vastgesteld dat het aandeel der gemeente Heverlee in de kosten zowel van het hoofdeding als van het geding in vrijwaring onherroepelijk is bepaald op één vierde;

Verwijst partij Becker in de overige drie vierden van de kosten van het hoofdeding, zowel in eerste aanleg als in hoger beroep;

Zegt dat partijen Stad Leuven en gemeente Kessel-Lo gehouden zijn partij Becker te vrijwaren voor deze veroordeling tot de kosten en dit ieder voor de helft;

Verwijst daarenboven partijen Stad Leuven en gemeente Kessel-Lo tot de drie vierden der kosten van eerste aanleg van het geding in vrijwaring en in de beroepskosten van hetzelfde geding en dit ieder voor de helft ervan.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

2e Kamer. — 17 November 1952.

Voorzitter : M. Van den Bussche.

Rechters : MM. Claeys en De Nys.

Advocaten : Mrs. Van Severen en Van der Vennet.

Gehuwde vrouw. — Bevoegdheid om in rechte op te treden. — Voor het instellen van hoger beroep geen machtiging vereist, wel in beginsel voor het verder optreden in de appelprocedure. — Machtiging niet vereist in geval van afwezigheid van de man. — Begrip afwezigheid.

De macht van de man is geschorst, indien hij zijn vrouw verlaat : deze krijgt dan haar volle bekwaamheid terug binnen de perken van de noodwendigheden van haar eigen onderhoud en dat van haar gezin.

De gehuwde vrouw heeft steeds de bekwaamheid om hoger beroep in te stellen zonder enige machtiging van haar man : het instellen van hoger beroep op zichzelf wordt immers als een bewarende maatregel beschouwd. Alleen voor het verder optreden als partij in de appelprocedure is de machtiging door de man of door de Rechter in beginsel vereist.

Enige machtiging is echter niet vereist, indien de man afwezig is (art. 222 B.W.). De hier bedoelde « afwezigheid » moet niet worden opgevat in de enge betekenis van de artikelen 120 e.v. B.W., maar in de gewone gangbare betekenis van het woord. Dit blijkt uit de wetsgeschiedenis.

Lambert t/ Verkest.

Overwegende dat het hoger beroep in deze werd ingesteld door een gehuwde vrouw, de beroepster, die in eerste aanleg met haar man gedaagd en alleen verschenen was;

dat er geen betwisting bestaat over het feit, dat de echtgenoot van beroepster haar verlaten heeft en in een ander werelddeel is gaan wonen zonder met haar nog in betrekking te staan op dit ogenblik;

dat naar luid van de nieuwe wet in zake echtelijke verhoudingen, de echtelijke macht van de man opgeschort is wanneer hij zijn vrouw verlaat, terwijl dan de vrouw haar volle bekwaamheid terugkrijgt binnen de perken van de noodwendigheden van haar eigen onderhoud en dat van haar gezin (De Page, 716 quinquies en 737ter van deel I);

dat geïntimeerde echter meent dat zij daarom niet het recht heeft in rechte te staan zonder toestemming van haar man of van het gerecht en meer bepaald, dat zij geen hoger beroep kan instellen tegen het vonnis;

Overwegende dat allereerst dient opgemerkt te worden dat de appellante als gehuwde vrouw, ook al zou haar man naast haar in het geding hebben gestaan, steeds het recht had hoger beroep in te stellen zonder enige echtelijke machtiging; dat immers het aantekenen van hoger beroep op zichzelf als een bewarende maatregel aangezien wordt en het alleen maar aan de gehuwde vrouw in beginsel verboden is het hoger beroep te benaarstigen, te besluiten en te pleiten (De Page, t. I, n° 740; Carré s/Chauveau, sub art. 861 Q 2913, enz.);

dat het hoger beroep dus niet, zoals geïntimeerde voorwendt, onontvankelijk zou kunnen verklaard worden, doch alleen de behandeling van de zaak zou diens geschorst te worden tot de vrouw de nodige machtiging heeft kunnen vragen om in hoger beroep in rechte te staan;

dat dus alleen met dat doel dient nagezien te worden of de appellante in casu diende gemachtigd om het door haar ingesteld hoger beroep te benaarstigen;

Overwegende dat blijkbaar in het onderhavig geval de machtiging door echtgenoot of gerecht niet geëist was;

dat artikel 222 inderdaad bepaalt dat de machtiging van de man niet nodig is en dat de vrouw zich door de rechter geen machtiging behoeft te laten verlenen « om in rechte te verschijnen », wanneer namelijk onder meer « de man afwezig is »;

Overwegende dat de hier bedoelde « afwezigheid » niet is wat onder deze benaming in de strikte juridische terminologie en in de artikelen 112 en volgende van het B.W. wordt verstaan, doch alleen eenvoudig de niet-aanwezigheid in de zin waarin dit woord in de wandeling wordt gebruikt;

dat inderdaad de bepaling van art. 222 door de wet van 20 Juli 1932 in zover werd gewijzigd, dat voortaan, indien de man « afwezig » is, geen enkele machtiging vereist is, terwijl vroeger in ditzelfde geval gerechtelijke machtiging kon worden verleend;

dat bij die wetswijziging zeker heel wat commentaar werd geleverd (Georgette Ciselet, Commentaire de la Loi du 20 juillet 1932, p. 92 en volg.), doch dat daarin geen woord kan laten vermoeden dat de wetgever het gebruikte woord « afwezig » in een andere betekenis zou hebben willen opvatten dan vroeger;

dat in de vroegere wet het woord afwezig in zijn taalkundige betekenis van niet-aanwezig genomen was (Pothier, De la puissance du mari, n° 12 en Introd. au titre X de la Coutume d'Orléans, n° 149; Demolombe, Du Mariage, II, n° 214, Arntz, I, 385, p. 244; Aubry et Rau, V, p. 146, note 39 en de aldaar geciteerde Franse auteurs; Planiol et Ripert, Traité Élémentaire, X, p. 331, n° 963, Collin et Capitant, Cours Élémentaire, I, p. 631; Verbr. 8 Februari 1862, Pas. 1862, I, 162; Venbr. 1917, Pas. I, 323, contra : Laurent, III, n° 127, p. 164; Marcadé sub art. 222);

Overwegende dat, zelfs moest men met De Page,

t. I, n° 730 aannemen dat de wetgever sinds de wet van 20 Juli 1932 de afwezigheid alleen in technische zin heeft willen aannemen, men met deze auteur dan toch zou moeten aanvaarden dat de niet aanwezigheid in sommige gevallen een onmogelijkheid kan uitmaken om zijn wil te kennen te geven;

dat dit in casu wel het geval zou zijn, vermits de echtgenoot van beroepster in de nieuwe wereld is gaan huizen samen met diegene onder zijn kinderen, die enige arbeid konden verrichten en zich niet verder om zijn vrouw bekommert (cfr Ciselet, o.c. p. 55, bij de interpretatie van art. 214, i);

dat de opinie van De Page overigens moeilijk kan aangenomen worden vermits zij als enige steun een verzending schijnt te hebben naar het verslag in de senaat door de heer Braün voorgedragen, doch waar het om de bewoordingen van art. 214 i ging, waar inderdaad nieuw recht werd geschapen en de redenen om strenger te zijn meer gewicht konden hebben;

dat dus het woord «afwezig» eenvoudig als evenwaardig met «verwijderd» mag worden aangezien in art. 222 en de beroepster derhalve geen machtiging nodig heeft;

Overwegende dat beroeper vruchteloos aandringt en beweert dat de man zijn enige huurder was en de vrouw in ieder geval, zelfs bij verwijdering of verklaarde afwezigheid van de man niet om zijn rechten en verbintenissen mag procederen zonder uitdrukkelijke machtiging van het bevoegde gerecht op grond dan eventueel van artikel 214 j;

Overwegende dat in onderhavig geval de geïntimeerde verschillende malen sinds hij de verwijdering van haar echtgenoot kende, de huurgelden aanvaard heeft uit de handen van beroepster of van hen die alleen voor haar betaalden;

dat hij daarmee de beroepster als opvolgster van haar afgereisde echtgenoot had aanvaard in de huurovereenkomst en dat de beroepster slechts om haar eigen rechten en verbintenissen procedeert in zake;

Overwegende dat wel is waar kan aangenomen worden dat geïntimeerde niet bedoeld heeft alle rechten van zijn vroegere huurder op beroepster over te dragen, doch dat hij haar, in haar gewijzigde toestand in de herberg heeft gelaten, hetgeen haar onbetwistbaar een eigen contractueel recht geeft om over de uitgebreidheid van de daaruit voor haar volgende rechten zelf te besluiten en te pleiten;

dat voor de ontvankelijkheid van haar hoger beroep niet meer vereist is en dit overigens de kwestie onopgelost laat of haar besluiten desaangaande al dan niet gegrond zijn, wat verder zal dienen onderzocht; .....

(het overige zonder belang.)

NOOT. — Wat de schorsing van de rechtelijke macht van de man betreft, zegt De Page, loc. cit.: «als de man zijn vrouw verlaat en dit niet bij wederzijds accoord geschiedde...»

In verband daarmee kunnen aan die verlaten vrouw de meest verstrekkennde daden worden toegelaten, als het blijkt dat zij noodzakelijk zijn. Wat haar is toegelaten en wat niet is een zuivere feitenkwesitie aan de appreciatie van de rechter overgelaten. Zie ook nog: Planiol et Ripert, II, 438 en Josserand, I, 603.

Nopens de geldigheid van het beroep door een gehuwde vrouw aangetekend zonder machtiging, is er nagenoeg eensgezindheid. Zie daarover: Rép. Prat. I, v° Action, 121; Beltjens: Encycl. Code Civil, art. 215, n° 44; Pand. Belges, v° Autorisation de femme mariée, n° 761-763; in die zin was een arrest van het Hof van Beroep te Luik (29.3.1922, Pas. 1922, 2, III).

In het nieuwe artikel 222: 1° van het Burgerlijk Wetboek staan er twee begrippen die hier van belang zijn: «De machtiging van de man is niet nodig en de vrouw behoeft zich door de rechter geen machtiging te laten verlenen om in rechte te verschijnen... indien de man afwezig is, onmondig verklaard, of in de onmogelijkheid zijn wil te kennen te kunnen geven...».

Oudere rechtsleer en rechtspraak, zoals ze in het vonnis worden opgesomd (adde: Toullier, I, n° 651), namen het woord «afwezigheid» vooral in zijn etymologische betekenis, d.w.z. in de zin van: niet aanwezig zijn, ver verwijderd zijn (Pothier, op. cit. omschrijft het letterlijk in die zin).

Onder de jongere commentatoren zijn er echter enkele die van deze stelling afwijken: De Page (I, 730) twijfelt zelfs of hier een van de twee begrippen van art. 222: 1° mogen worden in aanmerking genomen en volgens hem staan wij voor een leemte in de wet.

G. Ciselet, o.c. echter meent dat wij hier een geval hebben van de onmogelijkheid zijn wil te kennen te kunnen geven, zoals door de wet voorzien.

De meer recente rechtspraak is ook in die zin; zie o.a. Verbrekingshof, 17.12.1941, Pas. 1941, I, 457.

A. v. S.

Zie ook: Rb. Antwerpen, 8 Februari 1952, R.W. 1951-1952, 1348, en Rb. Kortrijk, 14 Juli 1950, R.W. 1950-1051, 1034.

Redactie.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE BRUGGE

26 November 1952.

Voorzitter: M. R. de Smet.
Rechters: M.M. Eeman en Desplenter.
Openbaar Ministerie: M. Buysse.

Strandyonderij. — Edict van Karel V d.d. 10 December 1547 niet toepasselijk in strafzaken, wel civielrechtelijk, waar het de eigendom van strandvonden toekent aan de Staat zo de eigenaar der voorwerpen deze niet binnen een jaar en één dag heeft opgevorderd. — Vermoeden van de bekendheid van verdachte met het recht. — Geen beroep op het niet afgekondigd zijn van het edict in beide landstalen. — De vinder kan zich niet beroepen op art. 2279 B.W. — Een verloren voorwerp is niet een «res nullius» en kan dus niet in eigendom verkregen worden door «toeëigening». — Bedrieglijke verbergings.

Het edict van Karel V dd. 10 December 1547 is niet van toepassing in strafzaken; alle in dit edict vermelde handelingen en verzuimen zijn inderdaad in het Wetboek van Strafvordering omschreven, zodat het hier niet betreft zaken, welke niet geregeld zijn in het Wetboek van Strafrecht (artikel 6 W. v. S.). Daarentegen is het edict van Karel V dd. 10 December 1547 wel civielrechtelijk van toepassing, waar het de eigendom van strandvonden toekent aan de Staat, zo de eigenaar dezer zaken binnen één jaar en één dag deze goederen niet opvoert (vg. artikel 717 B.W.).

De beweerde onkunde van verdachte met dit edict kan hem niet baten, daar iedereen geacht moet worden de wet te kennen.

Ook kan hij zich niet met vrucht beroepen op het feit, dat het edict niet in de beide landstalen werd afgekondigd, daar de wet omtrent het gebruik der talen inzake publicatie der wetgeving eerst dateert van 18 April 1898.

Het edict is niet in strijd met artikel 2279 B.W., daar de vereisten voor de toepasselijkheid van laatstgenoemd artikel niet aanwezig zijn (bezit animo domini, goede trouw, vrijwillige afstand van het bezit door de eigenaar van het voorwerp).

Eigendomsverkrigging door toeëigening van een verloren zaak is niet mogelijk, daar een verloren zaak niet een zaak is, die aan niemand toebehoort (res nullius).

Het met bedrieglijk opzèt verborgen houden van de strandvond levert derhalve het misdrijf op van bedrieglijke verberging.

O.M. t/ Huys.

Verdacht van te Blankenberge op 19 Januari 1952 :

A. — twee balen katoen, zaken welke hem niet toebehoorden, bedrieglijk te hebben weggenomen, ten nadele van het Comité Central des Assureurs Maritimes de France;

minstens :

B. — twee balen katoen, zijnde roerende aan een ander toebehorende zaken, welke hij gevonden of waarvan hij bij toeval het bezit verkregen had, bedrieglijk te hebben verborgen of aan derden afgegeven.

Overwegende dat verdachte t.a.v. de telastlegging, in hooforde omschreven als diefstal onder litt. A, aanvoert dat :

a) hij de door hem gevonden katoen niet uit het bezit van de eigenaar bedrieglijk heeft weggenomen;

b) dat het edict van Karel V, dd. 10 December 1547, niet van toepassing is in strafzaken;

Overwegende dat verdachte in bezit is gekomen van de katoen door vondst en deze zaak dus hier niet uit het bezit van de eigenaar heeft weggenomen, vermits zij door overmacht uit het bezit van de eigenaar gekomen was (schipbreuk);

Overwegende dat de Hoven en de Rechtbanken toepassing dienen te doen van de wetten en afzonderlijke reglementen in alle zaken, niet geregeld door het Wetboek van Strafrecht (artikel 6 W. v. S.);

Overwegende dat het edict van Karel V, dd. 10 December 1457, een materie betreft, «welke door het Wetboek van Strafrecht is geregeld», in de zin van deze uitdrukking, gegeven door het advies van de Staatsraad, dd. 8 Februari 1812 (Nypels en Servais, Tome I, p. 35);

Overwegende dat inderdaad al de handelingen en verzuimen (die bij dit edict vermeld zijn) door het Wetboek van Strafrecht zijn voorzien en omschreven;

Overwegende dat het edict van 10 December 1547 dus niet van toepassing is op strafgebied;

Overwegende dat dienvolgens het feit, omschreven als diefstal, onder litt. A, niet ten genoegen van rechte is gebleken;

Overwegende dat wat de telastlegging, omschreven in ondergeschikte orde onder litt. B, betreft, als bedrieglijke verberging, verdachte aanvoert dat :

1° het edict van Karel V op burgerlijk gebied niet van toepassing is omdat :

a) verdachte er geen kennis van had en het edict schijnbaar niet in de twee landstalen werd gepubliceerd;

b) omdat het een zuiver lokaal karakter had;

c) het Plakkaat formeel in tegenstrijd is met de rechtsregel voorzien bij artikel 2279 van het Burgerlijk Wetboek;

2° Verdachte als vinder eigenaar is geworden der zaak door occupatio of usucapio.

I. Overwegende dat artikel 717 B.W. voorziet dat de eigendomsrechten op in zee geworpen of door de zee teruggeworpen zaken, van welke aard ook, door bijzondere wetten worden geregeld;

Overwegende dat een edict van Karel V, dd. 10 December 1547, de eigendom van strandvonden toewijst aan de Staat, zo de eigenaar dezer zaken binnen een jaar en een dag zijn eigendom niet opvoert;

Overwegende dat dit plakkaat nog steeds van toepassing is op burgerlijk gebied, en een algemeen karakter heeft (zie Verbr., 9 April 1908, Pas. I, 151);

Overwegende dat, wat betreft de onkunde van dit edict vanwege de verdachte, en de omstandigheid dat het edict blijkbaar niet in beide landstalen werd gepubliceerd, het volstaat aan te stippen dat iedereen geacht wordt de wet te kennen en de wet betreffende de taalregeling inzake publicatie der wetgeving eerst dateert van 18 April 1898;

Overwegende dat wat betreft de beweerdte strijdigheid van de bepalingen van het edict met artikel 2279 B. W. dient te worden opgemerkt dat :

1° het edict de eigendomsverkrigging van strandvonden regelt;

2° artikel 2279 B.W. de eigendomsverkrigging van roerende goederen door wetsbepaling voorziet, d.i. de eigendomsverkrigging, die zonder het bestaan van die wetsbepaling (artikel 2279) niet zou plaats hebben gehad en die maar voltrokken is, wanneer de voorwaarden, die de wet daartoe stelt, verenigd zijn (Kluyskens, Zakenrecht, n° 65);

Overwegende dat die voorwaarden zijn :

1° een bezit animo domini,

2° ter goeder trouw,

3° van een lichamelijk roerend goed,

4° waarvan de eigenaar het bezit of de detentie vrijwillig aan een ander heeft afgestaan;

Overwegende dat een vinder van een verloren voorwerp — hetzij een strand- of landvond — drie dezer voorwaarden niet vervult, nl.:

1° noch het bezit animo domini, omdat hij inderdaad met niemand heeft onderhandeld om het te verkrijgen,

2° noch de goede trouw,

3° noch de vrijwillige afstand door de eigenaar van het bezit of de detentie van het voorwerp geschied is;

dat artikel 2279 B.W. dan ook niet kan ingeroepen worden door de vinder (De Page, T. VI, n° 38);

Overwegende dat, waar het edict de eigendom niet aan de vinder toekent, en anderzijds artikel 2279 B.W. evenmin een titel voor de vinder schept, er van strijd tussen het edict en artikel 2279 B.W., betreffende de eigendomsverkrigging, geen sprake kan zijn;

II. Overwegende dat eigendomsverkrigging door toeëigening (occupatio) van een verloren zaak niet mogelijk is; dat zulks enkel mogelijk is ten aanzien van de res nullius en de res derelictae; dat een verloren zaak geen zaak zonder meester is noch door de meester achtergelaten, maar een zaak waarvan de meester door toeval buiten bezit werd gesteld (De Page, Tome VI, n° 35, Des Biens);

Overwegende dat het argument, steunend op de verkrijgende verjaring (usucapio), nl. 30 jaar voor de vinder van roerende voorwerpen, andere dan strand-

vonden of landvonden, door andere wetten geregeld, terzake niet dienend is;

Overwegende dat verdachte nooit eigenaar is geweest van het katoen door hem gevonden en door de zee teruggeworpen;

Overwegende dat hij zich dit katoen heeft toegeëigend;

Overwegende dat zulks blijkt uit de omstandigheden, dat hij het naar zijn woning overbracht om het te behouden (zie zijn verklaring stuk 1);

Overwegende dat de toeëigening uit andere omstandigheden dan de verberging of de afgifte aan derden kan blijken; dat deze omstandigheden, in artikel 508 W.v.S. voorzien, geen bestanddelen van het misdrijf uitmaken, doch slechts de veruiterlijking van de toeëigening (Pand. Bel., V^o, Cel frauduleux, n°s 18 en 20);

Overwegende dat verdachte met bedrieglijk opzet zich het katoen heeft toegeëigend, d.i. in eigen voordeel of in het voordeel van derden en ten nadele van de werkelijke eigenaar (zie aanvullend verslag Pirmez, zitting van 12 Maart 1861);

dat zulks blijkt uit zijn verklaring (stuk 1) en uit de omstandigheid dat hij op de hoogte moest zijn van de meerdaagse opsporingen, gedaan door politie en rijkswacht naar het verloren katoen en desondanks zijn bezit niet kenbaar heeft gemaakt (P.B., V^o, Cel Fraud., n° 22);

Overwegende dat dienvolgens het feit, zoals het omschreven is onder litt. B, als bedrieglijke verberging, ten laste van de verdachte is bewezen;

.....

NOOT: Betreffende de toepasselijkheid van het edict van Karel V, dd. 10 December 1547, zie men Verbreking, 9 April 1908, met daarbij behorende conclusie van Procureur-Generaal Janssens, Pas. 1908, I, 151, alsook het vernietigde arrest Gent, 27 Februari 1907, Pas. 1907, II, 243.

Op dezelfde dag (26 November 1952) werden meer dan twintig vonnissen in dezelfde zin in gelijkaardige zaken gewezen door de Rechtbank te Brugge. Verscheidene veroordeelden, o.a. Huys, zijn in hoger beroep gegaan.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

6e Kamer. — 3 April 1951.

Voorzitter: M. Mariën.

Referendaris: M. Cornet.

Advocaten: Mrs Collard en Dauwe.

Zeerecht. — Hulploon. — Daarop heeft geen recht de eigenaar van het geholpen schip, die twee hem toebehorende motorpompen ter hulpverlening in het werk heeft gesteld. — Niet-toepasselijkheid van artikel 260 Zeerecht.

De eigenaar van het beschadigde schip, die ter hulpverlening twee motorpompen in het werk heeft gesteld, heeft geen recht op hulploon. Hij kan geen beroep doen op art. 260 van de wetten op de scheepvaart ter zee. Dit artikel is een uitzondering op de beginselen van schuldvermenging. Deze uitzondering berust op de zeerechtelijke opvatting, dat het schip een soort « universitas juris » vormt. Dergelijke uit-

zondering mag volgens de algemene rechtsbeginselen niet uitgebreid worden tot het geval, dat de hulp niet is verleend door een schip, doch enkel door de tewerkstelling van twee motorpompen van de eigenaar van het geholpen schip.

De praktische grondgedachte van de bepaling van voormeld artikel 260, nl. de verzekering van de betrokken schepen, heeft hier trouwens geen zin.

Herbosch en Belgische Staat t/ N.V. Belgian Shell Cy.

.....

Overwegende dat eerste aanlegger nog een som van 25.000 fr. vordert als hulploon;

Dat uit de omstandigheden der zaak blijkt dat de « Charlemagne » een tamelijk belangrijke scheur opliep en in gevaar verkeerde te zinken; dat te dier gelegenheid aanlegger, eigenaar van het schip, twee motorpompen in het werk stelde om groter onheil te vermijden;

Dat aanlegger zich beroept op de bepaling van art. 260 van de wetten op de scheepvaart ter zee om hulploon te vorderen; dat deze wetsbepaling voorziet dat hulploon verschuldigd is, zelfs indien de hulpverlening geschied tussen schepen die toebehoren aan dezelfde eigenaar;

Overwegende dat deze wetsbepaling een uitzondering uitmaakt op de beginselen in zake schuldvermenging;

Dat deze uitzondering berust op een begrip, dat eigen is aan het zee- en/of het scheepvaartrecht, namelijk dat: « le navire ou plutôt l'aventure constitue une entité juridique indépendante, une sorte d'universitas juris. On ne peut donc appliquer ici les principes de la confusion et on ne saurait donc soutenir que le navire assisté ne doit rien au navire assistant » (Smeesters & Winkelmolen, III, nr 1219);

Doch dat dergelijke uitzondering volgens de algemene rechtsprincipes niet mag uitgebreid worden;

Dat het niet opgaat het te werk stellen van twee afzonderlijke motorpompen gelijk te stellen met het tewerkstellen van een schip, aan hetwelk het karakter van een universitas juris erkend wordt;

Dat trouwens de praktische reden van de bepaling van art. 260, namelijk de verzekering van de betrokken schepen, in zake niet ter sprake komt;

.....

VREDEGERECHT TE MECHELEN-ZUID

31 October 1952.

Rechter: M. de Ridder.

Advocaat: Mr Wouters.

Kapitaalsbelasting. — Vruchtgebruik. — De belasting komt ten laste van de blote eigenaar, doch de vruchtgebruiker moet aan deze de intresten vergoeden over het door laatstgenoemde betaalde bedrag, te rekenen van de dag af der betaling (art. 609 B.W.).

De kapitaalsbelasting is een buitengewone belasting, die ten laste valt van de blote eigenaar. Krachtens artikel 609 B.W. is de vruchtgebruiker echter aan de eigenaar intresten verschuldigd over het door deze betaalde bedrag, zolang het vruchtgebruik duurt, en wel van de dag af van de betaling door de eigenaar. De intresten of boeten wegens te late betaling der belasting komen niet ten laste van de vruchtgebruiker, daar deze verschuldigd zijn uit-

sluitend ingevolge de schuld of nalatigheid van de blote eigenaar.

Ven Kesbeeck t/ Schaerlaecken.

Aangezien eisers aanvoeren dat verweerder het vruchtgebruik heeft van een huis, gestaan en gelegen te Mechelen aan de IJzerenleen nr 61, waarvan eerste eiseres de blote eigendom heeft; dat ingevolge de wet op de kapitaalsbelasting dit huis geschat werd door de bevoegde diensten op een waarde van 400.000 frank; en eerste eiseres hierop een kapitaalsbelasting diende te betalen tegen 5 %, zijnde aldus 20.00 frank; dat eiseres recht heeft een intrest van 4,5 % per jaar in rekening te brengen aan de vruchtgebruiker van haar eigendom over de som, die zij heeft moeten betalen aan kapitaalsbelasting;

Aangezien verweerder toegeeft dat hij van vóór de oorlog vruchtgebruiker is van de eigendom, gestaan en gelegen te Mechelen aan de IJzerenleen nr 61, waarvan eerste eiseres de blote eigendom heeft;

Aangezien uit de ter zitting van 26 September 1952 verstrekte gegevens blijkt dat ten voordele van eisers rekening gehouden werd met abbattementen van toepassing op het geheel van de belastbare waarde hunner belastbare goederen, zoals trouwens de wet van 17 October 1945 het wil (zie : Paul de Stexhe, L'Impôt sur le capital, nr 288; Albert Buisseret en Pierre Alex Franck, Les impôts, de guerre, nrs 535 en 536);

Aangezien eisers op bewuste eigendom 20.000 frank kapitaalsbelasting voldaan hebben, namelijk : 8.400 frank op 24 October 1950 en 11.650 fr. op 13 April 1951;

Aangezien de wetgever door de wet van 17 October 1945 op de kapitaalsbelasting een buitengewone belasting heeft ingevoerd, welke ten laste valt van de blote eigenaar, in casu de eisers, die, zoals hiervoor gezegd, de belasting ten bedrage van 20.000 frank hebben betaald (zie : Verbreking, 20 Februari 1890, Pas. 1890, I, 90; P. de Stexhe, L'Impôt sur le capital, nr 312; A. Buisseret en P. A. Franck, Les impôts de guerre, nr 545);

Aangezien echter tussen blote eigenaar en vruchtgebruiker de toestand geregeld wordt door artikel 609 van het Burgerlijk Wetboek, in dier voege, dat de vruchtgebruiker aan de blote eigenaar de intresten verschuldigd is op het betaalde kapitaal, zolang het vruchtgebruik duurt (zie : A. Buisseret en P. A. Franck, Les Impôts de guerre, nr 545; P. de Stexhe, L'Impôt sur le capital, nrs 312 en 312bis);

Aangezien de door eisers gevorderde intrest slechts kan lopen vanaf 24 October 1950 over een bedrag van 8.400 frank en vanaf 13 April 1951 over een bedrag van 11.600 frank, namelijk vanaf de data der betalingen van de buitengewone lasten door de eigenaar;

dat de door verweerder te betalen intrest niet kan lopen van in 1948, jaar waarin eisers — volgens hun bewering — het bedrag van 20.000 frank eigenlijk zouden moeten betalen hebben;

dat inderdaad zij hun « kapitaal » (20.000 frank) gedeeltelijk behouden hebben tot 24 October 1950 en gedeeltelijk tot 13 April 1951 en er tot op die data het genot van hadden;

dat eventueel de intresten of boeten wegens te late betaling der kapitaalsbelasting niet ten laste kunnen gelegd van verweerder, daar deze uitsluitend verschuldigd zijn ingevolge de schuld of nalatigheid van eisers;

Aangezien verweerder aan eisers verschuldigd is :
1) intrest van 4,5 % van 24 October 1950 tot en met 12 September 1952, over 8.400 frank, zijnde 711,55 frank;

2) een intrest van 4,5 % van 13 April 1951 tot 12 September 1952 over 11.600 frank, zijnde 739,50 frank;

Aangezien eisers ook de verwijsintresten vragen over de door verweerder verschuldigde bedragen vanaf het ogenblik van hun verschuldigd zijn;

dat echter geen bewijs van regelmatige aanmaning, gedaan vóór de dagvaanding van 12 September 1952, wordt overgelegd, tenzij van 16 April 1952;

dat de verwijsintresten dan ook slechts vanaf deze laatste datum kunnen lopen;

Gelet op de artikelen 2, 30, 32, 33, 35, 37 en 41 der wet van 15 Juni 1935;

Om deze redenen,

Wij, Vrederechter, oordelende op tegenspraak en in eerste aanleg, verklaren de eis ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond;

veroordelen dienvolgens verweerder om aan eisers te betalen de som van 1.451,05 frank om redenen hiervoren vermeld, te vermeerderen met de verwijsintresten vanaf 16 April 1952 en met de rechterlijke intresten vanaf de datum van het inleidend exploit;

Veroordelen eisers tot één derde en verweerder tot twee derden der kosten;

Verklaren dit vonnis uitvoerbaar bij voorraad niet-tegenstaande verzet of beroep en zonder borgstelling, uitgenomen wat de kosten betreft.

VREDEGERECHT TE SINT GILLIS - BRUSSEL

12 November 1952.

Rechter : M. R. Moerens.
Advocaat : Mr Lambin.

Verstek van gedaagde. — Betrekkelijke onbevoegdheid van de Rechter. — Moet door deze niet ambtshalve worden uitgesproken, maar hij vermog zulks te doen. — Op latere factures voorkomend beding, waarbij de bevoegdheid aan een ander rechter wordt toegekend, bindt de gedaagde, niet handelaar, niet.

De niet verschijnende gedaagde wordt vermoed de tegen hem ingestelde vordering te betwisten.

De Rechter is niet verplicht bij verstek van de gedaagde zich « ratione loci » onbevoegd te verklaren, doch hij vermog zulks te doen. In beginsel heeft de gedaagde recht op beoordeling der zaak door zijn natuurlijke Rechter, d.w.z. door die zijner woonplaats. Indien op later door de eiser opgemaakte factures de vermelding voorkomt, dat een andere Rechter bevoegd zal zijn om van eventueel tussen partijen te rijzen geschillen kennis te nemen, kan zodanig beding niet ingeroepen worden tegen gedaagde, die niet handelaar is. Al ware hij handelaar, dan nog zou de clause alleen tegen hem gelden, indien de eiser zou bewijzen, dat het beding door de gedaagde werd aanvaard.

Willems t/ Clerbois.

Overwegende dat verweerder niet verschijnt noch iemand in zijn naam;

Overwegende dat verweerder gehuisvest is te Marcq-Lablieu, buiten het gebied onzer territoriale bevoegdheid;

Overwegende dat principieel luidens artikel 39 van de wet van 25 Maart 1876 de Rechter der woonplaats van de verweerder alleen bevoegd is om van de zaak kennis te nemen, behoudens de uitzonderingen door de wet voorzien;

Dat artikel 42, zijnde een afwijking van deze algemene regel, voorziet dat, wanneer het gaat om roerende goederen, het geding zal mogen gebracht worden vóór de Rechter der plaats waar de verbintenis ontstaan is of der plaats waar de verbintenis uitgevoerd wordt of moet uitgevoerd worden;

Overwegende dat de opstellers van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering de regel hebben bepaald, volgens dewelke het verstek van de verweerder niet mag aangezien worden als een stilzwijgende bekentenis van de gegrondheid van de eis van de aanlegger en dat de rechters tot plicht hebben, de echtheid van de eis der verschijnende partij te onderzoeken vooraleer hem aan te nemen (Cas., 30 April 1936, P. 1936, I, 228 en de noot van de heer Procureur-Generaal P. Leclercq);

Overwegende dat, indien het vaststaat dat in een tegensprekelijk debat het alleen de verweerder is en niet, van ambtswege, de Rechtbank, die het middel van onbevoegdheid *ratio loci* behoort op te werpen, de rol van de Rechter meer uitgebreid is, in rechte, wanneer de verweerder niet verschijnt;

Dat de niet verschijnende verweerder vermoed wordt de eis te betwisten en niet de eis in te willigen (cfr. Rép. Prat., V°, vonnis n° 429);

Dat de Rechtbank niet gehouden is het middel op te werpen, maar dat zij er de macht en het vermogen toe heeft;

Overwegende dat zekere eisers door een werkelijk misbruik, dikwijls in de hoop de verweerders niet te zien verschijnen ten einde zware verplaatsingskosten uit te sparen (vooral wanneer het gaat om vorderingen van geringe aard) — soms een schuldenaar trachten te dagen voor een andere dan zijn natuurlijke rechter;

Dat deze laatste nochtans de meest geschikte blijkt, ware het maar om reden zijner kennis der plaatselijke gewoonten en omdat hij beter dan wie ook het gebeurlijk toekennen aan de schuldenaar van betalings-termijnen kan beoordelen;

Overwegende dat het feit dat de schuld zelf zou erkend zijn niet afdoende is en het absolute recht van verweerder, door zijn natuurlijke rechter te worden gevonnist, niet kan beïnvloeden;

Overwegende dat, ter zake, verweerder die geen handelaar is en gehuisvest is te Marcq-Lablieu (rechterlijk arrondissement Bergen, kanton Edingen), zonder geldende redenen aan zijn natuurlijke rechter onttrokken wordt;

Dat de bestelbon geen spoor draagt van enige conventionele toekenning van bevoegdheid;

Overwegende dat zelfs indien op de later opgemaakte factures de vermelding voorkomt van toekenning van bevoegdheid aan de Rechtbanken te Brussel, deze vermeldingen niet kunnen tegengeworpen worden aan verweerder, niet handelaar; dat zij het slechts zouden zijn aan een verweerder, handelaar, indien de eiser het bewijs bracht dat het beding door de schuldenaar werd aanvaard (Br., 27 November 1891, Pas. 1893, II, 14; H. R. Gent, 10 October 1922, Pas. 1923, III, 2; Rép. Prat. Compét. Civile, n° 539);

Overwegende ten slotte, dat de kantonale rechtsmacht van Sint-Gillis totaal afgezonderd is van de Rechtbanken te Brussel;

Om deze redenen,

Wij, Vrederechter, beslissende bij verstek,

Stellen vast dat verweerder buiten het rechtsgebied van onze rechtsmacht gehuisvest is en dat eiseres het bewijs niet levert dat verweerder zou overeengekomen zijn zich voor ons te laten dagvaarden.

Verklaren Ons onbevoegd *ratione loci*.

Laten het aan eiseres over zich te voorzien als naar rechten.

Zeggen dat de kosten ten laste blijven van de eiseres.

BIBLIOGRAPHIE

J. GILISSEN : *Le régime représentatif avant 1790 en Belgique*. - Collection «Notre Passé», 1952, 144 p.

De Belgische vertegenwoordigende instellingen klimmen op tot in de middeleeuwen. Sinds de 13de eeuw nemen de vertegenwoordigers der bevoorrechte standen deel zowel aan de regering van het land als aan de administratie der gemeenten. Hun grootste bekommernis was de verdediging der stoffelijke belangen: het recht om de belastingen te heffen; eens toegestaan, verdedigden zij het met kracht tegen elke poging der vorsten om de absolute macht opnieuw te verwerven. En dit recht zal hun toelaten de morele belangen te verdedigen, waarvan zij de uitdrukking vonden in de locale en provinciale belangen. De Franse Revolutie onderbrak nauwelijks de historische continuïteit van het vertegenwoordigend stelsel: in België, zoals overal elders in West-Europa, heeft zij slechts een ontwikkeling bespoedigd, die zich onvermijdelijk voltrok.

Het onderscheid tussen de oude en de moderne vertegenwoordigende instellingen is echter groot. Ingevolge het principe der nationale souvereiniteit bezitten zij heden ten dage de essentiële machten in het leven van de natie, terwijl de rol van de statenvergaderingen van het Ancien Régime beperkt bleef tot het vullen van de kas van de vorst. Vooral de samenstelling der vertegenwoordigende organen is verschillend: terwijl het Ancien Régime slechts aan enkele groepen bevoorrechten het recht schonk om vertegenwoordigd te zijn en de vorst zelf zeer dikwijls de vertegenwoordigers aanduidde, werd, sinds de 19de eeuw, aan de volkswil toegelaten hun eigen vertegenwoordigers te zenden. Deze eeuw zal de overwinning zien van de politieke gelijkheid, terzelfdertijd als de bevestiging der politieke vrijheid van elk individu, terwijl slechts enkele middeleeuwse steden deze vrijheid en gelijkheid wisten te bereiken.

België heeft nu eens deze gedachtenstroming, die in dat opzicht gans West-Europa en nadien de gehele wereld sinds de 13de eeuw beheerste, gevolgd, dan weer voorafgegaan. Dit zijn de besluiten waartoe Prof. John Gillissen in zijn merkwaardige studie is gekomen. Achtereenvolgens bestudeert hij het zo ingewikkelde probleem van de oorsprong onzer representatieve instellingen (feodaal regime, ontwikkeling der steden, inrichting der Kerk), de opkomst dezer instellingen in onze middeleeuwse steden (11de en 12de eeuw: schepen en gezwoornen; 13de eeuw: jaarlijks, door coöpta-

tie; 14de eeuw: de stedelijke democratiën; kleinere steden en dorpen; de geboorte en de werking der Staten van onze vorstendommen, vooral in de 14de en 15de eeuw (de « Parlemen ten » van Vlaanderen, de « Sens du Pays » van Luik, de « Commun Pays » van Brabant, de « Parlemen ten » van Henegouwen; de inrichting der Provinciale Staten: samenstelling: geestelijkheid, adel en Derde Stand; samenroeping: plaats en datum der vergaderingen; bevoegdheden der Staten: in zake financiën, wetgeving, wijze van beraadslaging), de vorming en de werking der Staten-Generaal (opkomst, geschiedenis en inrichting: plaats en datum der zittingen, vertegenwoordigende Staten, financiële, wetgevende en politieke bevoegdheden der Staten-Generaal, optredende als soevereine macht gedurende de opstand in de 16de eeuw (1576-1585), de verdere ontwikkeling der vertegenwoordigende instellingen op het einde van het Ancien Régime (17de en 18de eeuw), (verdwijnen van de Staten-Generaal, behoud en ontwikkeling der Provinciale Staten, de Brabantse en Luikse Omwentelingen).

Een gecommantarieerde bibliographie, waarin over de verschillende problemen de voornaamste werken worden opgenoemd, heeft van dit deeltje — een ware synthesis in deze materie — een der beste gemaakt uit de verzameling « Notre Passé ». Hopelijk dat de heer Gilissen eerlang zijn tweede studie zal publiceren, waarin de studie van onze parlementaire ontwikkeling van 1790 tot 1950 als object wordt genomen.

L. Th. Maes.

BALIELEVEN

VLAAMSE CONFERENTIE BIJ DE BALIE TE ANTWERPEN

Door de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen wordt op Donderdag 5 Maart, te 20.30 uur, in de Assisenzaal van het Gerechtsgebouw te Antwerpen, een openbare voordracht ingericht, waar als spreekster zal optreden Mejuffer Dr Marga A. M. Klompé, lid van de tweede Kamer der Staten Generaal in Nederland. De spreekster heeft als onderwerp gekozen « Problematiek van de Europese samenwerking ».

TIJDSCHRIFTEN

De Gemeentegids - n° 46.

De grote steden en hun financiën. — De speciale commissaris. — Militiehoekje.

De Gemeentekeure - n° 48.

Actuele vragen. — Sociale Wetgeving. — F. B.: Nationaliteit.

Nederlands Juristenblad - afl. 8.

Mr W. F. J. Lam, Vergoeding van door onteigening veroorzaakte bedrijfsschade. — Prof. Mr J. C. van Oven, Prof. Dr. S. van Brakel, Moratorium in verband met de watersnood. — Journalistiek verschoningsrecht. — Mr A. R. de Bruijn en Mr G. C. J. A. de Meulder, Het nieuwe Burgerlijk Wetboek. — Mr J. Vis, Buitensporigheden en rechtsnormen. — Mr W. Koops, Een bijzonder beleid t.a.v. wegens oorlogsmisdrijven veroordeelden volkenrechtelijke plicht? — Mr E. Fischer-Keuls, Nog eenmaal art. 55 Sr., en het Opportuniteitsbeginsel. — Mr J. P. Verheul, De eenvormige wet en de terugwijzing. — Adoptatie watersnood. — Mr Th. Muller, Art. 4 sub 9° laatste lid Burg. Rechtsvordering. — Mr H. J. P. Dolk, Art. 780 W. v. K.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie - n^o b283.

Mr H. Winkel, De wettigheid van kinderen (II). — Prof. Mr. Dr. S. van Brakel. — M. M. A. Cohen, tenaastelling en gerechtigheid. — Ingezonden: R. Zaalberg van Zelst, Vrijstelling ook voor Weduwepensioen.

Journal des Tribunaux - n° 3870.

Maurice Cornil, Introduction au droit social. — Fernand Van Meenen, La nomination d'un administrateur légal « ad hoc ». — Jurisprudence.

Journal des Tribunaux d'Outre-Mer - n° 32.

A. Sohler, La revision de la Constitution et la Colonie. — Léon Goffin, Du décret sur les allocations familiales pour travailleurs indigènes. — Jurisprudence.

Recueil Général de l'enregistrement et du notariat - n° 19208 à 19220.

Enregistrement. — Usufruit. — Succession. — Séparation de biens judiciaire. n° 19220.

G. Lecharlier, Croquis de liquidation de succession.

Revue de l'Administration et du Droit Administratif de la Belgique - 2me Liv.

Archives, documents en bibliothèques. — Bibliographie. — Conseil d'Etat. — Etat civil.

Recueil Dalloz de doctrine de jurisprudence et de législation - 8° cahier.

Christian Gabolde, l'autorité de la chose jugée par les tribunaux judiciaires devant les juridictions administratives. — Jean Savatier, La non-authenticité de l'acte de reconnaissance d'un enfant naturel reçu par le secrétaire de mairie et signé ultérieurement par le maire. — Georges Ripert, La clause d'échelle mobile ou de remboursement en nature dans les contrats de prêt d'argent.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"